سمکۆ محمد لەبارەی (مەلەفی چەپ لە ئەمڕۆی کوردستادا) … ئامادەکاری مەلەف : هیوا عومەر

سمکۆ محمد : چەمکی یەکگرتوویی بۆ چەپەکان لەهەموو حاڵەتێکدا ئەرکێکی سیاسی ئەخلاقییە
گفتوگۆی ڕێگای کوردستان لەگەڵ سمکۆ محمد لەبارەی (مەلەفی چەپ لە ئەمڕۆی کوردستادا)
ئامادەکاری مەلەف : هیوا عومەر

لەبارەی ئەم مەلەفەوە:

ڕیشەی تێکۆشانی هێزە چەپ و مارکسییەکانی عێراق و هەرێمی کوردستان بۆ نزیکەی سەدەیەك لەمەوبەر دەگەڕێتەوە.
لەناو ئەوەمێژووەدا سەرەڕای وێستگەی جیاجیا بەڵام لاپەرەکانی تەژییە لەدەستکەوت بۆ هاوڵاتیان کەخۆی لە دابینکردنی بەشێك لە مافە ئابوری و کۆمەڵایەتی و یاسایی و سیاسییەکان دەبینێتەوە و توانراوە جێگیر بکرێت لە دامەزراوەکانی دەوڵەت و دەستوری عێراق لە قۆناغە جیاجیاکانی بەڕێوەبردنی دەوڵەت. هەندێك لەم دەسکەوتانە پەراوێز خراوە و لاواز کراوە، هەندێکی ماوە.
لەهەلومەرجی ئەمرۆماندا هەنگاوەکانی حکومەت وەك؛ ڕەنگدانەوەی سروشتی چارەکە سەدەیەکی ئەم حوکمڕانیەو ئەم تایپە لە دەسەڵات (فۆرمێکی ڕۆژهەڵاتی)لە ئابوری ڕەیعی بریتییە لە پەیڕەوکردنی سیاسەتێك بە قازانج و ویستی بانك و کارتێلە مشەخۆرەکانی ژێر چەتری (نیولیبرالیزمی سەرمایەداری)
ئەمەش رەنگی داوەتەوە لەبەرزبونەوەی ڕێژەی بێکاری وهەژاری ولەدەستدانی بەشێك لەومافانەی بەدەستهاتبوون .
ئەوەی دەگوزەرێت لە هەلومەرجی ئابوری وسیاسی هەرێمی کوردستان چوارچێوەیەکی نوێ بۆ ململانێی چینایەتی وتێکۆشانی جەماوەری هێناوەتە پێشەوە، کە ئەرکی جدیتری خستۆتە بەردەم هێزەکانی چەپ لە بەرامبەر شکستی بەرەی راستڕەوی دەسەڵات.

ماڵپەری ڕێگای کوردستان بۆ فۆکۆس خستنەسەر ئەو ئەرکانە و ڕۆڵی هێزە چەپ ومارکسییەکان ئەم دۆسییە دەکاتەوە و لەوبارەیەوە دەپرسێت:.

(1) کام خوێندنەوە پێویستە بۆ دیاریکردنی ئەرك و ڕۆڵی چەپ و مارکسیەکان؛خوێندنەوەیەك کە ڕۆڵی چەپ لە پەراوێز خراوی دەریبهێنێ و بیکاتە لیدەر لە ئاراستە کردنی ڕوداوەکان ؟

(2) هەڵومەرجی ئەمڕۆ و شکستی حوکمڕانی بەرەی راستڕەوی ، چ بژاردە و پلاتفۆرمێکی مومکین دەخاتە بەردەم هێزەچەپ و مارکسییەکان ؟

(3) هێزەچەپ و مارکسییەکان کێن لەمڕۆدا ، دەتوانن لەچوارچێوەی بەرنامەیەکی هاوبەشدا کۆببنەوەوبەربەستەکانی بەردەم کاری ئەوهێزانەچین ؟

(4) لەهەڵبژاردنەکانی داهاتوودا، پلاتفۆرمی چەپ چی بێت ؟ بەشدار بن یان نا ؟ تاچەند بەشداریکردن بە لیستێکی یەکگرتووی چەپ و بە دەستهێنانی نوێنەرایەتی ڕێگا خۆش دەکا و ئاسانکاری دەبێت لە گۆڕینی واقیعی سیاسی و ئابوری ؟

سمکۆ محمد نوسەر و رۆژنامەوان ، لەمیانەی بەشداریکردنی لە (ملەفی چەپ لە ئەمڕۆی کوردستاندا) پێیوایە “چەپەکان دەبێ کەڵك لەئەزموونی رابردوو وەربگرن کە مادام دەسەڵاتەکان هێندە ناشارستانین کە تەنها چاویان ماتریال دەبینێ، لەحاڵێکدا ئەو ماتریالە بەشەرییە ئەگەر نەچێتە سەرشەقام، لەنێوخۆیدا و لەدەرونی خۆیدا هەمیشە لەسەر شەقامە، چونکە ناڕازییە لەشێوە ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابورییەك کە تائێستا سیستمەکەی پێی پێناسە ناکرێ کەوابوو ئێستا کاتییەتی بلاتفۆرمی نوێ بۆ خۆشگوزەرانی پێشکەش بکەن. ”
ئەو پێشی وایە : ” ململانێی فکری لە سەدەی رابردوودا، یەکێك لەهۆکارەکانی پێشکەوتن بوو لەرووی کۆمەڵایەتییەوە، ململانێی چینەکان تازە بەر لەکۆتایی سەدەی بیستەم ناوی سەرمایەداری بیستبوو،

هەڵبەت وەکو ناو نەك بینینی ژیانی سەرمایەداری، چونکە لەعێراق و ناوچەکەش، سیستمی دەرەبەگایەتی وەکو ئەورپای بەخۆیەوە نەبینیبوو کە ململانێکە بەبەشداری خەڵکیش بوو،، هەڵبەت لە ساڵی 1958 تاکو 1962 خەباتی جوتیاری هەبوو کە حیزبی شیوعی رابەرایەتی دەکرد لە پشدەر و دەشتی هەولێر، بەڵام ئەمە مانای ئەوە نییە کۆمەڵگەی کوردستانی بەهەمووو پێکهاتەکانیەوە سیستمی دەرەبەگایەتی بینیوە، چونکە سیستم ئەوەبوو کە لە ئەوروپا بوو نەك ئەوەی رۆژهەڵات . ” سمکۆ محەمەد لە بارەی زەرورەتی پلاتفۆرمی چەپ لەمڕۆدا خوێندنەوەی

وایە :" هەر کەس لەبەردەم ئەم پرسیارە راوەستێت و ئەزموونێکی هەبێت لەنێو بزووتنەوەی چەپ، بۆ ئەو وەڵامە حازر بەدەستە کە پلاتفۆرمی چەپەکان لەهەر هەلومەرجێکدا ئامادەیە کە ئایا ریفۆرم بخوازن یان بیانهەوێ ببن بە ئەلتەناتیف، لەهەر دوو حاڵەتەکەدا چەپەکان بیانوویان بەدەستەوەیە نوێنەرایەتی خەڵکی بەشمەینەت و زەحمەتکێش بکەن، چونکە ئەوان نابێت سیاسەت بکەن لەپێناو سیاسەت، یان لە پێناو گۆڕینی هاوکێشەی بەلای خۆیانەوە وەکو حیزب، بەڵکو ئەرکیان ئەوەیە کە هاوکێشە بەلای بەرژەوەندیەکانی خەڵکی زەحمەتکێش بگۆڕن، چەمکی یەکگرتوویی بۆ چەپەکان ئەگەرچی دروشمێکی سوننەتیی و کلاسیکیە، بەلام لەهەموو حاڵەتێکدا ئەرکێکی سیاسی ئەخلاقییە دەبێ کۆمەڵگە یەك بخەن لەپێناو داوا رەواکانی ژیان کە سیستمی نادادپەروەری ڕێگرییەتی، دەبێ ئەو هۆشیارییە فێری خەڵك بکەن کە ژیانێکی شایستەتر هەیە کە گروپێکی کەم لەخەڵك بۆخۆیان فەراهەم کردووە و ئەوانی دیکە کە زۆرینەن لە ژیانێکی سەخت و مەترسی زیاتر دەژین، کەوابوو هەموو هەلومەرجێك بۆ چەپەکان لەبارە بتوانن گەمەی خۆیان بکەن و بیقۆزنەوە بە بەرژەوەندی گشتی، دەبێ ئەوە بزانین کە گۆڕینی واقیع تەنها بە فکر و بە سیاسەت ناکرێت، ئەگەر ئیرادەی گشتی لەگەڵ نەبێت "

دەقی وتووێژەکە :

*** کام خوێندنەوە پێویستە بۆ دیاریکردنی ئەرك و ڕۆڵی چەپ ومارکسیەکان؛خوێندنەوەیەك کە ڕۆڵی چەپ لە پەراوێز خراوی دەربیبهێنێ وبیکاتە لیدەر لە ئاراستە کردنی ڕوداوەکان ؟**

سمکۆ محەمەد: بەرلەوەی وەڵامی پرسیارەکەتان بدەمەوە, پێم باشە لەسەر رابردوو و ئێستای هەڵسوکەوت و سەرهەڵدانی بزووتنەوەی چەپ لە عێراق و کوردستان قسە بکەم کە دەورانێك ناوی ناڕەزایەتی بهاتبا، ناوی چەپ و حیزبە کۆمۆنیستەکان دەهات, هەر لەوێشەوە تێڕوانینی دەسەڵات و حیزبی کوردی سەبارەت بە بزووتنەوەی ناڕەزایەتی لە کوردستان, بەشێك لەتێڕوانینی خۆم نیشان بدەم, ئەوەی لەپەیوەند بەرابردووی بزووتنەوەی چەپە کە پێشتر سەرمەشقی بزووتنەوەی ناڕەزایەتی نێو کارخانە و جەماوەری و سەرشەقام و نێو زانکۆکان بوو، تاڕادەیەکیش بزووتنەوەی جەماوەری کە ئێستا بۆتە ستایل، هێند بە ئیدیۆلۆژیای چەقبەستوویی کرا و نەیتوانی لەگەڵ رەوتی پێشکەوتنی سیاسەت ڕێگەببڕێت، تاکو ئەو رادەیەی کە هەر ناڕەزایەتیەکی راستەقینەش هەبوایە و دوورو نزیك پەیوەندی بەچەپەوە نەبوایە، مۆرکی حیزبی بوونی بەسەردا دەسەپێنرا وەکو

دەڵێن حیزب، دەنا شتێك نییە ناوی حیزبی كوردی بێت بە حیزبە چەپەكانیشەوە، چونكە حیزب بەر لەهەر شتێك رزگاركردنی تاكە نەك ملكەچ كردنی تاك بۆ گروپە خاوەن شوناسە بچووكەكانی وەكو بنەماڵە و عەشیرەت و هتد كە لەنێو حیزبە بەناو چەپەكان ئەم مانایە زیاترە، بەهەرحاڵ لەبەرئەوەی میكانیزمەكە كلاسیكی و هەڵەیە، بۆیە ئەو چەپانە ناتوانن كەڵك لەفەزای گشتی و ئەو بۆشاییە وەربگرن كە لەكوردستان هەوڵی بۆ دەدرا، لەحاڵێكدا ئەو بۆشاییە سیاسییەی پێشتر لەكوردستان هەبوو لەهەموو روویەكەوە، لەهیچ كونجێكی ئەم سەر زەمینە نەبوو، لەگەڵ ئەوەشدا لانیكەم ئیرادەیەك هەبوو بۆ پشتگیری كردنی ئەلتەرناتیقی چەپ بۆ دەسەڵات، پشتگیری مەبەستم پێشوازیكردنی خەڵك بوو نەك پێشوازیكردن لەوەرگرتنی دەسەڵات كە دووجار زەمینەی لەبار بوو، یەكەم دەوڵەت روخابوو و دووهەم بۆشایی سیاسی دروست ببوو كە ئێستاش هەمان بۆشایی هەست پێدەكرێت لە نەبوونی دەستووری عێراقی و كوردستان و دەسەڵاتی حكومەتی، بەڵام بەلەبەر چاوگرتنی ئەو هێرشەی كە دەكرا و ئێستاش دەكرێتە سەر چەپەكان و كاركردنی ئەحزابی بۆرژوازی ناسیونالیستی و ئیسلامی و هتد، بەلەبەر چاوگرتنی ئەو فەزا سیاسیەی كە ئابوری وڵاتەكەی داتەپاند و ئینسانی كردووە بەكائینێكی بەكاربەر و بێ كار، بە لەبەرچاوگرتنی ئەو هێرشە گشتگیرەی لەهەموو دونیا دەكرایە سەر بزووتنەوەی چەپ و شكستی سۆقیەت و هەڵە تێگەیشتنی بزووتنەوەی كرێكاری لەلایەن ئەحزابی بەناو كۆمۆنیستیەوە، شكست بەو تێڕوانینە هات، ئیدی ئەو لۆژیكەی كە چەپەكان هەیانبوو، جیگەی نەدەبۆوە لەنێو جەماوەری كوردستانی، هەروەها نەهێشتنی كارخانانەكان و دوورخستنەوەیان لەكار و نێوەندی كاركردن، سەرباری هەموو ئەمانەش غیابی بزووتنەوەی چەپ لەپڕۆسەی هەڵبژاردن و بەشداریكردن لەهاوكێشەی سیاسی، هەروەها غیابی لەنێو دونیای راگەیاندن و رۆژنامەگەری كە ئۆرگانەكانی بەهەمان ستایلی سیاسی حیزبە بۆرژوازیەكان كاری دەكرد و نەفەسێكی بۆ ئازادی بیروڕا نەهێشتبۆوە كە دەبوو راگەیاندن پانتاییەكی بەهێزی بزووتنەوەی چەپ بوایە، بۆیە گورزێكی كوشندە لەو بزووتنەوە چالاكەدا درا كە دەكرا بەهێزترین بنكەی جەماوەری پەیدابكات، بۆیە بزووتنەوەكانی دیكەی وەكو ناسیونالیستی و لیبڕالی و ئیسلامی، جێپێیان بەچەپەكان لە قكرد و شكستیان پێهێنا و ئێستاش مەترسییە بۆ سەر ژیانی سیاسی كوردستان، تائەو جێگەیەی كە جارێكی دیكە ئەگەر بەو شێوەیەی ئێستا بەردەوامی هەبێت، رەنگە نەتوانێ شوێن پێی خۆی قایم بكاتەوە و بگەڕێتەوە نێو جەماوەر و بەناچار خۆی تەسلیمی قەدەری سیاسی بكات و ببێت بە پاشكۆی رەوتی دیكەی بێ ناونیشان.

سەبارەت بەوەش کە حکومەت و دەسەڵاتی سیاسی بۆچی لەدوای دوو دەیە حوکمڕانیکردنی ئەم ناوچەیە، پەنا دەبەنە بەر رێوشوێنی یاسایی، کاردانەوەیەکی ناچارییە، چونکە ئەو حکومەت و دەسەڵاتەی کە ئێستا هەردوو حیزبە سەرەکیەکە لەکوردستاندا قەڵەمڕەوی دەکەن, نەیانتوانیوە لەو قەوارە کلاسیکیەدا خۆیان رزگار بکەن و کەمێك لەگەڵ رەوتی بەناو دیموکراسی جیهان رێگەبگرن, بەو مانایەی نەیانتوانیوە ئۆرگان و دەزگاکانی حوکمڕانی سیستماتیك بکەن, نەیانتوانیوە تەنانەت خۆشیان قەناعەت بەو یاسایە بهێنێت کە کاری پێدەکەن, نەیانتوانیوە کار بۆ دیموکراسی بکەن کە شانازی پێوە دەکەن ناونیشانی ئەو چەمکەیان هەڵگرتووە, بەپێچەوانەوە زۆر لێی دەترسن, وەختێك ئەم قەناعەتەی بۆ دروست نەبووە, ناشتوانێ پیاوانی پۆلیس و دەزگا ناوخۆییەکانی بەفۆرمێکی تەواو یاسایی باربهێنێ, چونکە هەم دەوڵەتی یاسایی نییە، هەم ترادیسۆنی کۆمەڵایەتی بەسەردا زاڵە، هەم لەرووی سایکۆلۆژیاوە کە تاکەکانی هەیانە، هەمان سایکۆلۆژیای هەڵچوونی کەسی ئاساییە و دوورە لەکەسی سیاسی، ئەمانە هەمویان رەنگدانەیان هەبوو بەسەر دۆخەکەدا، هەرلەوەی کە دەبینین پۆلیس ئەوەندەی پابەندی عورفە کۆمەڵایەتی و ترادیسیۆنی کلاسیکی حیزبیە و لەو بزووتنەوە چەپە دەترسن, ئەوەندە پابەندی یاسایەك نیین کە ئۆرگانەکەی لەسەر بونیادنراوە, بۆیە ناتوانن نەخۆیان و نەك خەڵك لەسەر یاسا بنچینەییەکان رابهێنن, هەرچی بزووتنەوەی کۆمۆنیستی و چەپیشە کە پێشتر لەژێر فشاری سیاسی دەرەکی و ناوەکی بنکە جەماوەریەکانی لەدەستدا و دوورکەوتنەوە لەخەڵك و چین و توێژە چالاکەکان, لەبری ئەوەی تواناکانیان هەڵگرن بۆ هەلومەرجێکی لەبارتر, ئاسۆی نوێنەتەوەیان لەبیرکرد و وەك هەر کاڵایەکی تر لەبازاڕی سیاسەتدا هەڵاجیانکرد, یان نوێگەریان کرد بە ئەلتەرناتیڤێك کە خودی سیستمی فەرمانڕەوای جیهانی رەواجی پێدەدەن, ئەم ئەلتەرناتیڤە هەروەك (خالید قشتینی) کە رۆشنبیرێکی بەرەگەز عەرەبە و یەکێکە لەچەپەکان بە نموونەیەك دەیشوبهێنێ و دەڵێ" ئەم سیستمە ئازادی بەشێوەیەك پێناسەکرد کە لەشفرۆشی ئافرەتی لەبەرامبەر ماف و تازەترین مۆدێلی وەرزیداراگرتووە, سیاسیەکانیش نوێگەریان لەنوێترین مۆدێلی سەیارە و گەندەڵیەکانی تردا دۆزیەوە". ئەمە بەشێکی بچووك بوو لەو فاکتەرانەی کە پاشەکشەی بەبزووتنەوەی ناڕەزایی کوردستان کرد، چونکە هەموو شتێك لەیەك سیاقدا نوسرایەوە و کرا بەمۆدێلێك وەکو هەر مۆدێلێکی دیکەی کاڵا کەکۆمپانیاکان بەرهەمیدێنن و دواتر بەبەرهەمێکی دیکە بازاڕی سووك دەکەن، سیاسەت و ناڕەزایەتی و شێوازە جیاوازەکانی بیرکردنەوە لەکوردستان ئەو ئاراستەیەی وەرگرتووە، رۆژانە گوێت

لەوە دەبێت کە پێت دەڵێن چۆن لەگەڵ گۆڕینی میتۆدی بیرکردنەوەی مۆدێلی جهان نەگۆڕاویت، چۆن لەسەر هەمان فکر ماویت کە باوی نەماوە، ئەمە بەشێکی گاڵتەجاڕییە و بەشەکەی دیکەی فشارخستنە سەر سایکۆلۆژیای تاکی چالاکە، بەمەبەستی هەڵچوونی دەرەونی و روخان و هێزی گەورەی کۆنەپەرستانەی لەپشتەوەیە، بۆیە بزووتنەوەی ناڕەزایەتی و سیستمی دەسەڵاتدارێتی لەکوردستان یەك فۆرمیان وەرگرتووە و بەپێی مۆدێل کار بەسیاسەت دەکەن، وەختێك ئینسان ئەم حاڵەتە نەشازە دەبینێ بەردەوام، ئیدی بێئومێد دەبێت و ناتوانێ بەو هاتنە سەر شەقامە سیناریۆ بۆ داڕێژراوە بڵێت گەشەی کۆمەڵایەتی و هۆشیاری سیاسی و رقی جەماوەری و هتد..

من تەواو دژی ئەو رەوتە چەپخواز و نەریتخوازە مارکسییەم وەکو رەوتێکی کۆنخواز و شوناسخوازی کلاسیکی و رۆمانسیانە بۆ چینی کرێکار و جەماوەری ناهۆشیار قسە دەکەن وەکو بابەتێکی رۆمانسی، چونکە ئەو سیستمەی ئێستا رابەرایەتی ئابوری و فەرهەنگی و مۆدێلی ژیان دەکات، بەو چەپە شوناسخوازە ململانێی لەتەکدا ناکرێت، بگرە ئەو شوناسە هیچ مانا و بەهایەکی سیاسی نەماوە بە بیانووی ئەوەی سیستمی سەرمایەداری دەڕوخێنن، خەباتی چەپ خەباتی شۆڕشگێڕانە نییە بۆ سەعات کار و مافی کرێکار و یەکسانی و مەسەلەی ژن و هتد، ئەمە کەڵکی لێوەرگیرا و بووبەنەریتی سیستمی سیاسی لە زۆربەی وڵاتانی دونیا، ئێستا سەرمایەداری قەیرانی نوێی بەرهەمهێناوە کە بریتیین لە مەسەلەی جەنگ و کۆچ و ئاوارەبوون و ماددەی هۆشبەر و سەرقاڵکردنی خەڵك بە مەسەلەی خەباتی پارلەمانی و هتد، چەپەکان لەسەریانە ئەو هەژموونە سڕ بکەن و کاریگەرییان هەبێت خەڵك مل بەو جۆرە سیاسەتە نەدات، ئەگەر زێدەڕۆیی نەبێت کرێکار ئێستا بەشێکە لەو نیرۆ سیاسی و کۆمەڵایەتییەی کە سەرمایەداری لەرێگەی کۆمپانیاکانییەوە پشتی پێدەبەستێت و ئەو شوناسەی کۆنی نەماوە، تەنانەت بێکاریشی نەکردووە بە کێشەی سیاسی و لەگەڵ خاوەن کاری کۆمپانیاکان گرێیداوە و هەندێکجار بووە بە هۆی لەنێوبردن و ناشیرین کردنی ئازادی و ماف و دیموکراسیش، چونکە کرێکار چ وەك تاك و چ وەکو گروپی هێزی کار ئەو تموحەی جارانی نەماوە چەرخی کارخانە بووەستێنێت و سیستم لێی بترسێت، ئێستا رەوتێکی دیکە پەیدا بووە بەناوی چەپەوە کە ئەوەش بەبڕوای من موزەیەفە و پارادۆکسێکی نەشازە، چونکە ململانێ لەگەڵ دەسەڵاتداران لەسەر بنچینەی دەسەڵات گرتنەدەست دەکات کە هیچ جیاوازییەکی نییە لەگەڵ ئەو دەسەڵاتەی دەیڕوخێنێت یان دەبێتە کۆمبارسی سیناریۆی فلمێکی سیاسی کە ئامانجەکەی بۆ کرێکاران هیچ دیار نییە، هەڵبەت بە

پاڵپشتی چینی کرێکار ئەم سیناریۆیە بەڕێوە دەچێت و بە زمانێکی ڕۆمانسییانە گوتاری خۆیان پێشکەش دەکەن و کاریگەریشی هەیە، بۆیە من دژی ئەو رەوتەشم، بەڵام ئەلتەرناتیڤی من ئەوەیە کە بگەڕێینەوە شوناسی کرێکار وەربگرینەوە، ئەویش لە ڕێگای کاری دەستی و هێزی کار و یەکسانی بوون لە رەوتی ژیان و خۆشگوزەرانی و گەڕانەوەی چەمکی ئەخلاق کە تەکنۆلۆژیا نەیهێشتووە دوورخستنەوەی کێشەی کولتووری زاڵ و خۆسەپێن بەسەر ئەوانی تر بەناوی رەسەنایەتییەوە و هتد، هەموو ئەمانەی باسی دەکەم دەکرێت وەکو ئەلتەرناتیڤی نوێ لەبەرچاو بگیرێت و کاری پێبکرێت.

بەهەر حاڵ بۆ ئەوەی لە باسەکە زۆر دوور نەکەومەوە دەبێ باسی ئەوە بکەم کە خوێندنەوە و ململانێی فکری لە سەدەی رابردوودا، یەکێك لەهۆکارەکانی پێشکەوتن بوو لەرووی کۆمەڵایەتییەوە، ململانێی چینەکان تازە بەر لەکۆتایی سەدەی بیستەم ناوی سەرمایەداری بیستبوو، هەڵبەت وەکو ناو نەك بینینی ژیانی سەرمایەداری، چونکە لەعێراق و ناوچەکەش، سیستمی دەرەبەگایەتی وەکو ئەورپای بەخۆیەوە نەبینیبوو کە ململانێکە بەبەشداری خەڵکیش بوو،، هەڵبەت لە ساڵی 1958 تاکو 1962 خەباتی جوتیاری هەبوو کە حیزبی شیوعی رابەرایەتی دەکرد لە پشدەر و دەشتی هەولێر، بەڵام ئەمە مانای ئەوە نییە کۆمەڵگەی کوردستانی بەهەموو پێکهاتەکانیەوە سیستمی دەرەبەگایەتی بینیوە، چونکە سیستم ئەوەبوو کە لە ئەوروپا بوو نەك ئەوەی ڕۆژهەڵات، ئیدی نەك تەنها سیاسیەکان، ئەوەتا فەیلەسوف و ڕۆشنبیر و کۆمەڵناسەکانیش باسی دەکەن کە ململانێکە زۆر توند بووە تاکو سەرمایەداری سەردەکەوێت، کەوابوو لەلای ئێمە تەنها ناوی سیستمی دەرەبەگایەتی بیسترابوو، بەڵام وەکو ڕۆشنبیری خۆرا ئەو فکرانەی بەرهەمهاتبوون گەیشتن، بەڵام دیسان ئەمەش کێشەی تێدابوو، بۆ نموونە ئەو چەمکانەی کە هاتبوونە نێو ئەدەبیات و ڕۆشنبیری کوردی و تەنانەت عەرەبیشەوە، بەهەڵە وەرگیرابوون لەگەڵ ئەوەشدا بزووتنەوەی چەپ و کۆمۆنیستی کەڵکیان لەو ماتریالە بەشەرییە وەرگرت، بەپێچەوانەشەوە ڕۆشنبیران کەڵکیان لەو رەوتە سیاسیە وەرگرت، پێداویستی ئەو شەپۆلە بۆ فراوانکردنی ناڕەزایەتی بەرامبەر بەسیستم، بەتایبەتی دیکتاتۆریەت لەهەوڵی نەهێشتنی نەتەوە و مانەوەی نەتەوە بوو لەدۆخی نیگەتیڤی کۆمەڵایەتی و دواکەوتن لەبری پێشکەوتن و هتد، باشترین نموونە بۆ خراپ تێگەیشتن لە چەمکەی سیاسیەکان کە لەم دواییەدا هەستم پێکرد، بەکارهێنانی چەمکی ناسیونالیزم لەجیاتی راسیزم کە لە لەدوای 2010 لە ئەروپا سەریهەڵدا، ئەم هەڵەیە بەدەیان جار لە نوسینی بەناو ڕۆشنبیرە

کوردەکانم بینییوە.

• هەڵومەرجی ئەمرۆ و شکستی حوکمڕانی بەرەی ڕاستڕەوی ، چ بژاردەو پلاتفۆرمێکی مومکین دەخاتە بەردەم هێزەچەپ ومارکسیەکان؟

سمکۆ محەمەد: من بۆ ئەم پرسیارە بە دوو خاڵ وەڵام دەدەمەوە، خاڵی یەکەم لەبەرئەوەی کوردستان کارگەی تێدانییە بەرهەمی هەبێت و کرێکارەکانیشی هێندە هۆشیاری چینایەتیان نییە کە بەرگری لەخۆیان خزمەتی کاری خۆیان بکەن لەو کارگانەی کە گشتی بوون و فرۆشران بەکەرتی تایبەت، ئەمە جۆرێك لەقەیرانی دروستکرد و خەڵکیش لەقەیرانی دارایی تێناگەن تاکو بیکەن بەناڕەزایەتی و بچنە سەر شەقام.

خاڵی دووەم ئەوەیە بەلەربەرچاوگرتنی دۆخی سیاسی و کۆمەڵایەتی و مەزهەبی و پێکهاتە جیاوازەکان، لەکوردستان و ململانێی حکومەتی هەرێم لەگەڵ عێراقی هەڵوەشاوە و وڵاتانی وەکو تورکیا و ئێران کە دەستیان هەبووە لە تێکدانی دۆخەکە، بۆیە بەو شێوەیەی سەدەکانی رابردوو کۆشەی نەتەوە و ئاین و کولتوور لەکوردستان نەهێشتووە و کەمینە بەو ئەندازەیە ستەمی لەسەر نەماوە تاکو ڕێگەی سەر شەقام بگرنە بەر، تەنها ئەوەنەبێ کە دەسەڵاتی سیاسی بۆخۆی باڵانسێکی بۆ دروستکردووە و هەر کاتێك بیهەوێ کەڵکی لێوەردەگرێ، بۆیە ناڕەزایەتی جەماوەری ترسێکی دیکەی دروستکردووە کە تەنها فۆڕمێکە لەناوەڕۆکدا قینی سیاسی لەپشتەوەیە، لەپاشان کوردستان خاوەن قەوارەی دەوڵەت نییە تاکو بتوانێ سنوورەکان بگرێت و کۆنتڕۆڵی بکات و دەستی دەرەکی نەتوانێ چالاکی تێدابکەن، بۆیە ترسەکەی تاڕادەیەك شەرعیەتی هەیە کە هەندێجار ئەمە دەکرێتە بیانوو تاکو ترس لە پلاتفۆڕمی سیاسی هەبێت لەلایەن دەسەڵاتەوە، ئەو هێزانەش کە بەناوی ئۆپۆزسیۆنەوە هاتوونەتە سەر شەقام، رەنگە بەم بیانووە ستەمیان لەسەر بێت کە مەترسییان ئەوان ترسی زیاترە چونکە پشتیان بە گوتاری فەندەمینتالیزمی عەرەبی بەستووە، بەڵام لەشوێنێکدا ناهەقن، ئەویش ئەوەیە کە ئەلتەرناتیڤەکە لەهەناوی خەڵکەوە سەرچاوەی نەگرتووە، ئەسڵەن خەڵك وەکو چەمکە سەربەخۆکەی بوونی نییە، بەڵام لەبری ئەمە خەڵکی جۆراوجۆرمان هەیە، مەبەستم لەوەیە کە خەڵکی حیزبی و ئیدۆلۆژی و مەزهەبگەرایی و ئینتیمای سیاسین، بۆیە هەندێجار ئەلتەرناتیڤەکە مەترسیدارترە لەوەی دەسەڵات هەیەتی، بۆ نموونە ئەلتەرناتیڤی ئیسلامی توندڕەو کە زۆرینەی کۆمەڵگە پێکدەهێنن، هەرگیز بەراورد ناکرێ لەگەڵ سیستەمی دەسەڵات کە دیموکراسیش نییە، هەرکاتێکیش دەسەڵات لە عێڕاق و لە کوردستان

گەرەکی بێت دەتوانن لەڕێگەی دەوڵەتانی دراوسێ و زلهێزەکانی دونیاوە، کۆنتڕۆڵی بکەن و یاساش بیکەنە سەنگی محەك و شەرعیەتیش وەرگرێ، ئەوەی کە لەپێشدا باسم کرد کە لەڕۆژئاوا هەبوو و تاکو ئەمدواییەش بەردەوامی هەبوو، وەکو مۆدێلێك روویکردە ڕۆژهەڵات و بوو بەجێگای قەبوڵکردن، چونکە پڕۆژەیەکی سیاسی نەخشە بۆداڕێژراوی دەیان ساڵەی لەپشتەوەبوو بۆ گۆڕینی نەخشەی سیاسی و جوگرافی و ئابوری لەناوچەکە، هاتنی هێزی ئیسلامی بۆ هەر یەك لەو دەوڵەتانەی کە دەسەڵاتەکەیان لەڕێگەی بزووتنەوەی جەماوەرییەوە روخێنران، زەمینەی خۆی هەبوو بۆیە لەرووی دەرەکییەوە کرا بەئەلتەرناتیق، ئەم داتایە لەبەردەستی هەموو کەسێکدایە، چونکە کەرەستەکانی گەیاندنی وەکو ئینتەرنێت و شاشەی تەلەفزیۆن و مۆبایل و هتد، هەموو کەسێك دەتوانێ بەهرەمەندبێت لێی و هۆشیاری و ڕۆشنبیری وەربگرێت، ئەوەی کە لەکوردستانیش خەریکە دەکرێت بەمۆدێل، رەنگە بەرمەبنای ئەوەبێت کە خەریکی چاکسازین لەژێر فشاری دەرەکی و ئەو فەزا سیاسیەی کە ناوچەکەی گرتۆتەوە و رووداوەکیانی دیکەش هەلومەرجەکەی قوڵترکردەوە، بەڵام ئەوەی کە پەیوەندی بە پلاتفۆڕمەوە هەیە بۆ چەپەکان، مەسەلەی پشتگوێ خستنی کێشەی نەتەوە ومەزهەبە بەڕوویەکدا کە بابەتی چەپ زیندوودەکاتەوە، چونکە ئێمە لێرە لەگەڵ کێشەیەکدا دەرگکیرین کە قەوارەیەك و ئینتیمای سیاسی لە هەردوو نەتەوەی عەرەب و کورد زیاترە، بۆ ڕێپێوانی جەماوەری لە پێناو خۆشگوزەرانی لەلایەن چەپەکانەوە وەکو پلاتفۆڕمێك باشترە لەمەسەلەی نەتەوە کە لەریشەوە هەڵناکەنرێت, رەنگە لەمبارەیەوە تۆمەت بەخشینەوەی تابوری پێنجەم و دەستی دەرەکی و دوژمنی ئەزموون و هتد بوو بۆ هەڵسوراوانی بزووتنەوەی چەپ ئامادە کرابێت, بەڵام ئەمە نابێت ببێتە بەربەست لەبەردەم بزووتنەوەی چەپ ئەگەر بەڕاست کارەکە دەکەن.

ئەم هەلومەرجە ئێستا رەخساوەی کە پێشووتر حیزبی کوردی کەڵکی لێوەرنەدەگرت, قەناعەتی تەواوی بۆ دەسەڵات دروست کردبوو کە کۆتایی مێژووی کوردە, وەختێك کە ئەگەر ئارەزووی هەبووبێت و زانیبێتی بەمەنفەعەتی خۆی دەسوڕێ, لەبەرامبەر تێکچوونی لەگەڵ وڵاتێکی دراوسێ بەتایبەتی تورکیا کە دواتر دەرکەوت ئێران مەترسیدارترە, هێزی شیعەگەرایی کە زۆرترین خەڵکی عێراقن و دەستووریان بەدەستەوەیە و کورد بێهز هاتۆتە پێش, لەچوارچێوەی سیستمی دیموکراسی و ئازادی رادەربڕینیش جێگەی هیچ شتێکی دی نابێتەوە, ئەم وەهمە لەلای کەسانێکی بەناو ڕۆشنبیر و سیاسیش واقیعیەتی وەرگرتووە, بەم پێودانگەبێت پاڕادۆکسی دەسەڵات و

حکومەتی کوردی لەشوێنێکدا باشتر دەبینرێ کە کەڵك لەو مێژووە وەرناگرێت, وەختێك کە چاك دەزانێ ئەو فۆڕمە سیاسیەی کە ناوی لێنراوە سیاسەتی عەلەنی و مۆدێرن و ئاشتی خوازی، هەنگاوێکی دیکەی هەڵگرتووە و لەژێر عینوانی یاسادا تابۆی لەسەر لاچووە و چەپیش جێگەی نابێتەوە بۆیە ئەلتەرناتیفی نییە. کەوابوو چەپەکان دەبێ کەڵك لەئەزموونی رابردوو وەربگرن کە مادام دەسەڵاتەکان هێندە ناشارستانین کە تەنها چاویان ماتریال دەبینێ، لەحاڵێکدا ئەو ماتریالە بەشەرییە ئەگەر نەچێتە سەرشەقام، لەنێوخۆیدا و لەدەرونی خۆیدا هەمیشە لەسەر شەقامە، چونکە ناڕازییە لەشێوە ژیانی سیاسی و کۆمەڵایەتی و ئابورییەك کە تائێستا سیستمەکەی پێی پێناسە ناکرێ کەوابوو ئێستا کاتییەتی بلاتفۆڕمی نوێ بۆ خۆشگوزەرانی پێشکەش بکەن.

• هێزەچەپ ومارکسییەکان کێن لەمڕۆدا ، دەتوانن لەچوارچێوەی بەرنامەیەکی هاوبەشدا کۆببنەوەو بەربەستەکانی بەردەم کاری ئەوهێزانە چین ؟

سمکۆ محەمەد: بائەوە لەبیر نەکەین کە لەبەردەممماندا مێژوویەك هەیە پێمان دەڵێت" لەهەر سەردەمێك و قۆناغێکدا، سیستمە دەسەڵاتدارەکان شێوەیەك مامەڵەیان کردوە لەتەك ئینساندا و دواتریش لەگەڵ چەپەکاندا" کەڵك وەرگرتن لەم نەسیحەتە فکریە لەوێدایە کە قۆناغەکانی کۆمەڵگەی بەشەری راستیەکی هاشا هەڵنەگرە. هاتنی سیستمی سەرمایەداری و ئێستاش سیستمێکی نوێی پۆست سەرمایەداری بەردەوامی بەم شێوە سیاسەتە دەدات.
ئەمەش کارێکی کردووە کە ئینسان ناڕازی بێت لەو دەسەڵاتە تۆتالیتارانە و ناچاربێت چەپانە هەڵسوکەوت بکات. ئەوەی کە من جەختی لەسەردەکەمەوە ئەوە نیە کە عاشقی ئەو فکرە بم، چونکە فکر عیشقی لەگەڵ ناکرێ تێگەیشتنی هەڵەش قەبوڵ ناکات، یان ئەوەی تەنها بیسەلمێنم کەسێکی چەپ و ئۆپۆزسیۆنیم، یان ئەوەی بیسەلمێنم کە دژی دەسەڵاتم و هیچی تر، یان کۆمەڵێك کەس هەبن لەکوردستان مودمن بن بەفکری مارکسی، بۆیە دەروێشانە باس لەچەپگەرایی دەکەن، یان ئەوەی کەسێکی خو دەرخەربم و خۆم وەکو ئەستێرەیەکی میدیایی بنوێنم، یان ئەوەی تەنها بۆ خۆ جیاکردنەوە لەکەسانی تر بانگەوازی ئەو فکرە بکەم، زۆر بەپێچەوانەوە بەڵکو هۆکارەکەی ئەوەیە کە جەوهەری بیری چەپ و چەپگەرایی و مارکسیزم، بەرلەوەی هەر شتێك بێت مەسەلەی هیومانیزمە، واتە مرۆدۆستیە، مەسەلەی پەراوێزخستنی شکستەکانی ئەو سیستمەیە کە تاکو بیناقای ناعەدالەتیە، تائەو رادەیەی کە

خودی ئەو دروشمانەی هەڵیدەدات بڕوای پێ نییە، هەر لەمافی مرۆڤەوە بگرە، تادەگاتە دیموکراسی و بازاڕی ئازاد کە لەدوای شکستی سۆڤیەتەوە هاتە ئاراوە، مەسەلەی ژنان کە من بەمەسەلەی کۆمەڵگەی دەزانم و تەواوی ئەو جیاوازییە چینایەتیانەی کە بەچاو دەبینرێت و هەستی پێدەکرێ، مارکس کە دامەزرێنەری ئەم فکرەیە، هات و رەخنەی لەو دیالیکتیکە گرت کە هیگڵ ئیدیعای بۆ دەکرد و گوتی "ئێمە کارمان ئەوەیە دیالیکتیك بیخەینە سەر پێی خۆی کە ئەمە کاری فەلسەفەیە و پێشتر فەلسەفە ئەم وەزیفەیەی وەرنەگرتبوو. بۆیە ئێمە ئەوەمان زیاد کرد کە فەلسەفە کاری گۆڕینی واقیعە. نەك رەسم کردنی کارەکانی رابردوو".
ئەمەی ئێستا بووەتە مایەی سەرهەڵدانی چەندین هێزی ئۆپۆزسیۆنی لە عێراق و کوردستان، رەنگە دەستبردن بۆ خوڵقاندنی کەشوهەوایەك کە بزووتنەوەی چەپ و موناقەشە لەسەر بزووتنەوەکانی تر بکرێت بۆ هەڵخراندنی خەڵك لەدژی دەسەڵات و ستەمکاری، بیرێکە نییە بەڵکو کەڵك وەرگرتنە لە هەلومەرجی سیاسی ناجێگیر، کۆتایی هێنان بەناعەدالەتی و کێشەی میللی و جیاوازی چینایەتی، هەر بیانوویەکی تر مانای سیاسەتە و مانایەکی تری نییە بۆ خۆشبەختی ئینسان. بەڵام ئەوەی کە بڵێین ئیدیۆلۆژیاش لەم سەرو بەندەدا خراپ کەڵکی لەفەلسەفە وەرگرتووە و کردویەتی بەجۆرێك لەئاین و بەتایبەتیش ئەو حیزبە کۆمۆنیستیانەی کە کلاسیکیانە مامەڵەیان لەتەك فکری مارکس و چەپگەراییدا کرد.

راستییەکی تێدایە، ئەوەش ئەوەیە کە حیزب و رەوتە شیوعیە تەقلیدیەکان وەك فەلسەفە وەریان نەگرت و وەکو هەلومەرجیش وەریان نەگرت بگرە وەکو هەر حیزبێکی سیاسی کلاسیکی سەرمایەداری وەریان گرت، چونکە وەکو بزووتنەوەیەکی ناڕەزایەتی وەریان نەگرت کە دەبێ مەچەکی کرێکار سەنگی محەکی ئەو سیاسەتە بێت، بەهەر حاڵ دژواری ئەو ئیشکالیەتانە بوونەوە کە نەیانتوانی هەلومەرجەکان بگۆڕن بۆ بارێکی تر، بەڵام لەهەموو حاڵەتێکدا ئەوە چەپەکان تێڕوانینی جیاواز دەبینن بۆ دەستاودەستکردنی دەسەڵات و کۆتایی هێنان بەجۆرەکانی ستەم و هێنانە کایەی خۆشگوزەرانی بۆ هەموو ئینسان بەیەکسانی، چونکە من پێموایە گۆڕینی ئەم دونیایە ئاسان نییە هەموو کولتور و زمان و جوگرافیا بەشۆڕشێکی یەکجارەکی بگۆڕێ، بەڵام خۆ لانیکەم دەتوانین لەرێگەی هێزی جەماوەری و بەرابەری چەپەکان، ژیانێکی لەبار بۆ گشت ئینسان دەستەبەر بکەین، بۆ ئەوەی هیچ نەبێ وەڵام بەو یۆتۆپیایە بدەینەوە کە سەرمایەداری و پایەکانی گومانیان لەلای خەڵك دروستکردووە، یان هیچ نەبێ ئەو

ئەلتەرناتیڤە بیسەلمێنێ کە ئەو سیستمە مرۆڤدۆستانەیە، بۆیە جەختکردنەوە لەسیاسەتێك کە مافی چەپەکان سەرکەوتنی تیا بەدەست بهێنن ئەو بیانوانەیە کەهێنامنەوە.

ماوەیەکە قسە زۆر لەسەر ئۆپۆزسیۆن دەکرێ لەبەرامبەر دەسەڵاتدارێتی کوردستاندا، بەڵام جیاوازی ئەو ئۆپۆزسیۆنە چەپەی کە من باسی دەکەم و دووره لەوەی کە لەکوردستان هەیە، لەوێدایە ئۆپۆزسیۆنێك کە ئاوڕ لەرابردوودا نەداتەوە، یان بەعاتیفە تەماشای سیاسەت بکات و گەمە بەسۆزی کۆمەڵگە بکات، یان ئەوەی ئەلتەرناتیڤی سیاسی نەبێت و تەنها رەخنە بگرێت و رەخنەکەش دەسەڵات کەڵکی لێوەربگرێ، یان ئەوەی کە لەژێر عینوانێکدا خۆی پێناسە نەکات، یان ئەوەی تەنها لەفۆڕمدا خۆی پیشان بدات، هیچ بەجیاوازی نابینم لەگەڵ هێزە سیاسیەکانی تر کەئاراستەی سیاسیان تەنها گەیشتنە بەدەسەڵات، یان ململانێیە لەسەر دەستکەوتەکان کە پشکی هەرە گەورەی موڵکی خەڵکە بەر لەوەی موڵکی هەر حیزبێك بێت، لایەنێکی تری نەبوونی ئۆپۆزسیۆن و چەپی راستەقینە، یان تەماشاکەر بێت و هیچی تر، بەڵکو ئەوەیە کە ئەوکاتەی سیستمی تەواوفق (رێکەوتن) دێتە ئاراوە، هەر ئەوکاتە هێزێك پێك بێنێت و سواری سەرملی رەوتە توڕەکە بێت و نەترسێت لە لۆمەی سیاسی، چونکە خۆ بەخاوەن نەکردنی ناڕەزایەتی خەڵك، مەترسیەکەی لەوێوە دەستپێدەکات کە خەڵکی تر بەناوی ئۆپۆزسیۆنەوە ئیحتیوای تەواوی ئەو هێزە بەشەریەش دەکات کە دەیهەوێ ببێتە هێزێکی بەقودرەتی جەماوەری رووبەڕووی دەسەڵات ببێتەوە، بۆیە بەم هەڵسوکەوتەی رێگە لەهێزی راستەقینەی ئۆپۆزسیۆنیش دەگرێت.

بەمانایەکی تر ئەگەر باشترین سیستم دیموکراسی بێت بۆ دەوڵەتێکی فرەیی لەئیتنیك و مەزهەب و قەوارەی سیاسی لەعێراق و کوردستان کە ئێمە بەچاوی خۆمان دەیبینین. وە باشترین میکانیزمیش هەڵبژاردن بێت. ئەو هەڵبژاردنەی کە لەکوردستان و عێراقدا حیزبی سیاسی ئەزمونێکی لەبارە بۆ ناوچەکە. گەندەڵی سیاسی لەئاستی لوتکەدا بێت و گەندەڵی ئیداری هەموو کەسێکی ئەو وڵاتە نەك سیاسی و ئۆپۆزسیۆنەکان هەستی پێدەکەن و لەبەرامبەریشدا تریبۆنێك نەبێت قسەی تێدا بکرێت. ئەگەر قسەشت کرد ئەمنیەتت بکەوێتە خەتەرەوە. ئیتر چاوەڕێی چی دەکرێت لەو سیستمەی کە ئێستا عێراق و کوردستانی بەهەڵواسراوی هێشتۆتەوە و پێناسە ناکرێت، ئەمە جگەلەوەی کە دونیابینیەك دروستبووە و خەریکە شەرعیەت وەردەگرێ و لەدەرەوەی کوردستانیش پاڵپشتی دەکرێت، بوونی ئیسلامیەکانە و پێناسەی

ئۆپۆزسیۆنیان وەرگرتووە، ئەمانە لەحیزبە ئیدیۆلۆژیستەکانی مارکسی توندڕەو خراپترن، چونکە سەرکەوتنی ئیسلامیەکان، یان لانیکەم گەشەکردنیان و چوونیان بۆ پارلەمان و دەستگرتن بەوەزارەتەکانەوە، هیچ لەکێشەی چینایەتی ناگۆڕێ، هیچ لەکێشەی ستەمی میللی و مافی پێکهاتەکانی تر و پێکەوەژیان و هاوڵاتیبوون ناگۆڕێ، چونکە ئەوان تاکو ئەو جێگەیە بڕوایان بەئۆپۆزسیۆن بوون هەیە کە ئیسلام وەکو تاکە مەرجەعێکی فکری یاسایی لەسەر تەخت بێت، نەك وەکو هێزێکی یەکسانیخوازی وەکو مارکسیەکان، کەوابوو دەبێت رەوتی چەپ خۆی وەکو ئەلتەرناتیف پێشنیار بکات.

ئێستا عێراق هەر لەبەردەم ئاڵوگۆڕێکی تری سیاسیە کە کوردەکان دۆڕاون تێیدا، بەڵام کێبەرکێکە چونکە ئۆپۆزسیۆنێکی ناکامێ دەیکات و لەراستیدا ئۆپۆزسیۆن نییە، بۆیە تەواوی کێشە ئابوری و سیاسی و کۆمەڵایەتییەکان، بەشێوەیەك وەلانراوە کە هەر دەڵێی هەڵبژاردن لەکوردستان دەکرێ و بۆ عێڕاق نییە و دەرەنجامەکانیش هەر بەو ستایلە لەخەڵك گەیانراوە، ئەم سیناریۆ سیاسیە کە لەنێوان بەشێك لەهێزە سیاسیەکاندا دەیبینین، کەسێکی نەشارەزاش هەستی پێدەکات کە بزووتنەوەی ئۆپۆزسیۆن جگە لە سیناریۆی سیاسی هیچی تر نییە بۆیە خەڵك دڵنیا نییە، تاکو بەرامبەر بەدەسەڵات راوەستێت، تەنها ئەوەنەبێت کە بەفۆرم و بەکۆنە قین مامەڵە لەتەك چەمکی ئۆپۆزسیۆن دەکرێت. بەبڕوای من ئۆپۆزسیۆنی راستەقینە کە هەڵگری چەمکی عەدالەتی کۆمەڵایەتی بنبڕکردنی گەندەڵی بێت، دەبێ لەهەمو هێزەکان خەڵك ناچار بکات پەیوەندی پێوەبکەن، یان ئەوەی نەخشەی هەبێت بۆ تەواوی کوردستان و عێراق، نەك پرۆژەیەك بۆ شارێك بێت و هیچی تر، بۆیە باشتر وایە چەپەکان بیر لەوە بکەنەوە کەئەو چەمکە بازرگانی پێوەدەکرێ، یان ئەوەی لەپەنای ئەم چەمکەدا کێبەرکێی تر پێبکەن و فکری چەپیش قەتیس بکەن لەگروپێکدا. نەشازی ئەم حاڵەتە بۆ چەپەکان، کاریگەری دەخاتە سەر خەڵکی ناڕازی و چەپەکانیش، هەروەها زۆر دوور نیە هێزە کۆنەپەرستەکان کەڵکی لێوەربگرن.

• لەهەڵبژاردنەکانی داهاتوودا، پلاتفۆرمی چەپ چی بێت ؟بەشدار بن یان نا ؟ تاچەند بەشداریکردن بە لیستێکی یەکگرتووی چەپ و بە دەستهێنانی نوێنەرایەتی ڕێگا خۆش دەکا وئاسانکاری دەبێت لە گۆڕینی واقیعی سیاسی و ئابوری ؟

سمکۆ محەمەد: هەر کەس لەبەردەم ئەم پرسیارە راوەستێت و ئەزموونێکی هەبێت لەنێو بزووتنەوەی چەپ، بۆ ئەو وەڵامە حازر بەدەستە کە پلاتفۆڕمی چەپەکان لەهەر هەلومەرجێکدا ئامادەیە کە

ئایا ریفۆڕم بخوازن یان بیانهەوێ ببن بە ئەلتەناتیف، لەهەر دوو حاڵەتەکەدا چەپەکان بیانوویان بەدەستەوەیە نوێنەرایەتی خەڵکی بەشمەینەت و زەحمەتکێش بکەن، چونکە ئەوان نابێت سیاسەت بکەن لەپێناو سیاسەت، یان لە پێناو گۆڕینی هاوکێشەی بەلای خۆیانەوە وەکو حیزب، بەڵکو ئەرکیان ئەوەیە کە هاوکێشە بەلای بەرژەوەندییەکانی خەڵکی زەحمەتکێش بگۆڕن، پلاتفۆڕمی چەپەکان بەهەموو بیروباوەڕێکی جیاواز ئەگەر ناسیونالیست بن یان کۆمۆنیست یان نیشتیمان پەروەر یان هەر جۆرە چەپێکی سوونەتی یان مۆدێرن بن، دەبێ ئەوە بزانن کە ژیان لەپێش سیاسەتەوەیە بۆ گروپ و دەستەبژێری سیاسی، چەمکی یەکگرتوویی بۆ چەپەکان ئەگەرچی دروشمێکی سوننەتیی و کلاسیکیە، بەلام لەهەموو حاڵەتێکدا ئەرکێکی سیاسی ئەخلاقییە دەبێ کۆمەڵگە یەك بخەن لەپێناو داوا رەواکانی ژیان کە سیستمی نادادپەروەری ڕێگرییەتی، دەبێ ئەو هۆشیارییە فێری خەڵك بکەن کە ژیانێکی شایستەتر هەیە کە گروپێکی کەم لەخەڵك بۆخۆیان فەراهەم کردووە و ئەوانی دیکە کە زۆرینەن لە ژیانێکی سەخت و مەترسی زیاتر دەژین، کەوابوو هەموو هەلومەرجێك بۆ چەپەکان لەبارە بتوانن گەمەی خۆیان بکەن و بیقۆزنەوە بە بەرژەوەندی گشتی، دەبێ ئەوە بزانین کە گۆڕینی واقیع تەنها بە فکر و بە سیاسەت ناکرێت، ئەگەر ئیرادەی گشتی لەگەڵ تەریب نەکرابێت و هاوکێشە نەگۆڕێت بەلای خەڵکدا، لەهەر حاڵەتێکی نەخوازراویش دەبێ ئەوە بزانن کە هەمیشە خەڵك لەگەڵ سیاسەت و لەگەڵ واقیعدا نییە بەو مانایەی کە چەپەکان دەیزانن، ئەوان لەگەڵ هۆزدان دەبێ ئێمە لەخەمی گۆڕینی هۆزدابین نەك واقیع، چونکە جاری واهەیە واقیع لەخزمەتی گشتی نییە، خۆپیشاندانەکانی سەروەختی بەهاری عەرەبی یان خۆپیشاندانەکانی ئەم دوایەی ئێران، ئەوەی سەلماند کە واقیع هەندێك جار سیناریۆی دروستکراوە، دەبێ واقیعێك بێت بە ئیرادەی خەڵك دروستکرابێت نەك بە ئیرادەی سیاسی دەرەکی. ئێستا لەهەموو کات لەبارەترە چەپەکان ئەم هەقیقەتە لەبەرچاو بگرن ئەگەر بزووتنەوەی راستەقینەی چەپگەرایی وجوودی هەیە.

شانۆ لە نێوان تیۆرو پراکتیکدا
… نووسینی : ڕێباز محەمەد جەزا

كاری تیۆری بەگشتی و لە هونەروئەدەبدا بەتایبەتی ، بەیەكێك لەماناكان كاركردنە لەسەرگریمانە، ئەو یش كارێكە بەیەكێك لەجۆرەكان پەخشكەرەوەی گومانە بەسەر كەرەستەو بابەتە جیاوازەكاندا وەكو"دیكارت" لەكتێبی "پرنسیپەكانی فەلسەفە"دا جەخت لەسەر ئەوە دەكاتەوە كەئێمە بۆ ئەوەی راستی بپشكنین ،دەبێت گومان لەهەموو ئەو شتانە بكەین كەڕووبەڕوومان دەبنەوە (1)شانۆكەی ئێمە لەكوردستان تاكو ئێستاش نەیتوانیوە لەسەربنەمایەكی تەندروستی تیۆری و پركتیك پێكەوە خۆی دابمەزرێنێت یاخود نەمان توانیوە وەك " كێشە"یەك و لەڕووی فەلسەفیەوە خوێندنەوە ی بۆبكەین و تێ!گەیشتنێكی شایستە بۆ(جوانی) بكەین ، ئەڵبەت مەبەستیشم لە كێشە دورە لەمانا سایكۆلۆجی و ڕۆژانەییەكەی بەڵكو لێرەدا كێشە وەكو كەڵكەڵەیەكی (ئیستاتیكی)و خاوەن نۆرم و بەهای جوانی و پێگەی ئەدەبی .

بەڵێ كاركردن لەسەر هەرگریمانێك ، واتاكاركردن لەسەرفەلسەفە و هزر..(2) ئەمەش وەكو لەسەرەتای كێشەكانەوە لێی دەدوێین بەڕوونی گومانی خۆمان پەخشدەكەینەوە لە نێوان تیۆرو پراكتیكدا لەسەر هەر ڕووداوو پێشهاتوو گریمانەیەك كەدەریدەخات شانۆ لەكوردستان لە بیمارییەكی قوڵدایەو كەسیش نمایندەی ئەو بیماریەناكات و هەمووان خۆیان بەسەركەوتوو قارەمان دەبینن وەكو "هایدگەر"دەڵێت :"مرۆڤ لەوشوێنەدا دەدوێ كەبەزمان وەڵام دەداتەوە (3) ئەمەش ئەو ڕاستیە بەدیاردەخات كەلە شانۆ بۆ سەقفەكەی كوردستاندا بنەمای بنیادی فەلسەفە ئەمەیە :"هەرچەشنە نێواخندێزیەكی پەتی و ڕەسەن ، ڕەگاژۆی ڕەواو پەسندكراوی زانیاریە(4) زانیاریش لێرەدا بریتی دەبێت لە ویست و ئارەزووی بكەرەكانی و زۆرینەیەكی ڕێژەیی پێ ئالوودەكراو و بارگاوی بە ناولێنان و هەڵەی لۆژیكی كوشندەو چەندین نەوەی پێ نەخوێندەواردەكرێت و بوارەكەی پێ بارگاوی دەكرێت ، ئەمەش لەهەمان ئەوشوێنەوەیە كە دژە بەو " ڕێگەی خەیاڵسازی بەهای مەدەنیەتی داهێنانەی خۆی ئەسەلمێنێت"(5) لەبەرئەوەپێویستە لە(شانۆدا)دا بەدوای دۆزینەوەكاندا بگەڕێین و دوورە پەرێزی بكەین لەوانەی بەناوی تیۆرەوە سەرقاڵی لاقەكردنی ئەو هونەرەن لەبەر ئەوە لێرە بەدوا جگە لە سەرنج هیچ بۆچوونێكی ترم نابیبَت لەسەر ئەوەی

دەگوزەر￼ت.

قسەی من ل￼رە بەدواوە" پوخت " بریتی دەب￼ت لەباسی شان￼ لەن￼وان تی￼رو پراکتیکدا و لەوانەش لە￼ووی ئیستاتیکی و بەها فەلسەفی و فیکری ومە عریفیەکاندا .چونکە وەکو "هرمان بروگ "￼ای وایە "ئەوەی (..) کە هیچ ناد￼ز￼تەوە ، لەدیدی ئەودا ب￼ ئەخلاقانەیە"(6)ئە￼بەتە ئەخلاق بەمانا واقعی و ر￼ژانەییەکەی نا بە￼کو بەمانا هونەریەکەی ، پ￼ویستە وەرگرو بکەرانی شان￼ هەو￼ی دروستکردنی ئەو وئەخلاقە بدەن …لەم ￼وەوە "شان￼" دەش￼ت ش￼وەیەك ب￼ت لەش￼وەکانی یاخی بوونی جوانی (…)(7) یاخود ئەگەر زمانی ئیک￼ بەکاربه￼نین دە￼￼ین (شان￼) ب￼خ￼ی چ￼ژلەو ناونانە ب￼ سنورە وەردەگر￼ت و تە عبیر لەجیهان￼کی هەلاهەلا دەکات (8) هەروەکو "ل￼کاچ"پ￼ی وایە (تی￼ر*) تەعبیر کردنە لە ￼وتبوونەوە یەکی ترانستدنتا￼یانە، یان هەند￼ك لە ￼ەخنە گرانی ئەدەبی لەبارەی "د￼ست￼یڤسکی"یەوە ، ئەوە دەخەنە ￼وو کە دیست￼ڤسکی هەمیشە ر￼حی خ￼ی بەنەخ￼ش زانیوە ، دەش￼ هەمان شتیش لەبارەی هونەری (تی￼رەکانی شان￼ش**) بگوتر￼ت..(9) ئ￼مە لەدنیایەکدا دەژین گومان و دوود￼یەکانی ئەو دونیا تازە یە بە ج￼ر￼ك ئالودەمان دەکات لەگە￼ چاوە￼وانی و د￼د￼نگی و قەلەقی ئیدی ماناکان پ￼و تەژی دەبن لە ئالودەیی و کەمتر بەرەو حەقیقەتی شتەکان دەچین ، ئەوەندە دوورکەوینەوە تا نادیدە دەبین ، چونکە "سوکرات" وتەنی :"…"مەعریفەی چ￼تی مەعریفەی حەقیقیە "…"(10) وە لەم روانگەیەشەوە "نمونەی ئایدیا" "یاخود و￼نە"حەقیقەتی هەمەکی هەبووە بەکردار وبونیان دەرەکی یە ….”(11) کەواتە نزیکبوونەوە لەو و￼نەیەو پیشان دانی ئەتم￼سف￼ر￼کی سایک￼ل￼جی ت￼کەل بە فەزای سروشتی نزیکمان دەکاتەوە لە یەقین ، هەروەها "ئەرست￼" ￼ای وابوو(…) مەعریفەی حەقیقی ئەومەعریفەیەیە کە پەیوەستە بە "مرتبە"ی یەقینەوە (12) ئەوە مەبدەئی مەعریفەو ژینال￼ژیاکەی لای "ئەرست￼ "(هەستە ￼استەوخ￼کان) دەبنە بەشت￼ك لە ئ￼ستە و د￼خەکە بەبەشەکی وەسف دەکات "(13). لەم ت￼گەیشتنەوە بەپ￼ی هەردوو ب￼چوونەکە ی"ئەف￼اتوون وئەرست￼" ، "و￼نەو ئایدیا "ی خ￼یەتی و پ￼ویستی ز￼ریشی بەهەستی ￼استەوخ￼ هەیە لەکاتی خو￼ندنەوەدا کەوادەکات بەتەواوەتی نیشتەج￼ ببین لەناو ￼وداوو کردارەکاندا .

چونکە "بەرهەمی هونەری دەمانباتە ناخی خ￼یەوە ، ئ￼مە ئاگامان لەناخی خ￼مان نام￼ن￼ت"(14) ئەی گەر ئالودەیی ر￼حی و خراپی پەروەردە و بیماری هەستی و عەق￼یمانی داپ￼شی بوو؟ ئەو کاتە چ￼ن

بەدوای چییەتی شتەکان و ڕووداوەکاندا برۆین؟ هیچ شتێك مەستی نەکردین جگەلە پارچە پارچە بوونی جەوهەری شتەکان ؟ لێگەڕێن با جیاوازی بۆ هەواڵ لەجیاتی پارادۆکس دانرێ (15)چونکە پارادۆکس هیچ چێژێك بەرهەم ناهێنێت (16) ئەمە ئەوەبوو کە ڕۆلان بارت لەچێژی دەق دا دەیگووت .

دێریدا "ش لەمبارەیەوە"دەیگووت:"بەردەوام هەوڵمدا تا فەلسەفە بێنمە مەیدانەوە . مەیدانێك کەلەودا فەرمانڕەواییەك نەبێت (17) ئەمە بەنمونەیەکی دروستی ئەم تێگەیشتنە دەزانم هەرچۆن "لیۆتاریش دەیگووت:"ڕۆڵی ئێمە وەکو هزرڤان ئەوەیە کەزانیاری خۆمان لەوشتەی کە لەزماندا گوزەردەکات قوڵتر بکەینەوە ، بیرێکەی بۆ گیانی زانیارییەکان ڕەخنە بکەین ، ئاڵۆزی لەبەر چاو نەهاتوو لەجەرگەی زماندا ئاشکرابکەین "(18) بەڵگەشم لەسەر ئەمە ئەو بێژەیەی "ناتالی ساروت"ە کەدەڵێت :"ڕووی شاعیرانەی بەرهەمێك دەرخەری توخمی نەبینراویەتی "..کە واتێدەگەم بەتەئویل بەدیاردەخرێت کە لە دنیای ئێستای شانۆ لەکوردستاندا بوونی نییە یان لە ئاستێکی زۆر نزمدا یە . ئەو مێژووەی شانۆ هەیەتی و مرۆڤانی کورد لەگەڵی ژیاون و نزیك ودوور ئاشنان پێی کەچی تاکوئێستا شاکارێکی ئەدەبی و شانۆیی حەقیقیمان لەو مێژووەنەدی !!! گەر هەشبێت تائەو شوێنەی کەمن ئاگادارم لە حیکایەتێکی بێ لەزەت و بێ تام تێپەڕیان نەکردووە.

ووردەکارییەکانی ناو چیرۆکی شانۆنامەکان پڕن لەو راستیە ی کە زۆربەی مرۆڤان تەماشادەکەن و کەمتر هەستی پێدەکەن . شکلۆفسکی ووتەنی" ئێمە هەمووڕۆژێك سەیری یەکتری دەکەین ،بەبێ ئەوەی ئەوی دیکە ببینین "(19) ئەمەش دوورە لەچەناڵی گەیشتن کە پێویستە و بە "واتایەکی کۆن ئێمە دەگەیەنێنە فۆرمێکی تازەو هەر ئەم بزاوتە ، هەموبەرهەم دەگۆڕێت " (20) "بارت "یش لەتێزی کورتی "سۆلێری نووسەردا"دەنووسێ "ژین دەق ئاسایە"(21) ئالێرەدا من جەربەزەیی شانۆکارێك هەست پێ ناکەم لەوەدا کە سەرکێشی گۆڕانەوەی ئەو ڕووداوانەبکات ، لەفۆرمێکی هونەری و زیندوودا ، کەمانا دەخاتەوە ناو ڕووداوەکان وگۆڕانەوە …

لەیۆنانی کۆندا جوانییەکان دەنگی خواوەند بوون (22)(لۆنجینیۆس)نووسەری کۆنی گریکی لەوکتێبەی بەناونیشانی "لەبارەی جوانیەکان-عن الرائع"دا دەنووسێ :"جوانیەکان سۆزێکن بۆخواوەند ، خواوەند بەرەو پاکیمان دەبات ، بەرەو ناخ ، بەرەو حەقیقەتە خواوەند ئامۆزەکان (23)ئەی کاتێك بڕوامان بە حەقیقەت و

خوداو پرەنسیپەکان لاواز دەبن چی بکەین بە پراکتیك و کێشەکان بەرەو کوێ دەڕۆن؟ هەروەکو چۆن رای ئەرستۆو ئەفلاتوونیشمان لەوبارەیەوە زانی … دەبێت ئەوەش باش بزانین لایەنگری “ئیستاتیکای موتڵەق”بەمەعنای دابڕان لەهەلومەرجە مێژوویی و کۆمەڵایەتیەکان نیە ، چونکە ئەو هەلومەرجانە ئەم جۆرە ستاتیکیە دیاری دەکەن (24) قارەمانانی رۆمانەکانی “فلۆبێر” ، بایەخی وەسایقی خۆیان لە جیهانبینی بابەتگەریانە ی فلۆبیرەوە وەرگرتووە. بابەتگەری فلۆبیر کردویەتیە کارێك هەرکەسێك بیەوێ بەشێوەیەکی زانستیانە لەدیاردە سایکۆلۆژیە کۆمەڵایەتیەکان بکۆڵێتەوە ناچارە پەنایان بۆبەرێت . بابەتگەری بەهێزترینی لایەنی رێباز ی فلۆبیر بوو (25)ئەی تێبینی شانۆ پێویستیەکی هاوچەشنی نەبێت ؟ لەساڵی 1750وەکە بۆمگارتن جوانیناسی دامەزراند،(…)(26)لەورۆژەوە کێشەی ستاتیکا کێشەیەکی هاوبەشی نووسەرە مەزنەکانەو دەبێت وەکو کێشەش لەبارەیەوە بدوێین ، بۆئەم مەبەستەش ئەگەر گەشتێکی خێرا بەناو بیروڕاو مقۆمقۆکانی ناوبیریاراندا بکەین دەبینین راوبۆچوونەکان سەرجەمیان بەم جۆرە چڕدەبنەوە بۆنمونە : بەباوەڕی بۆمگارتن (1714-1762)بابەتی مەعریفەی لۆژیکی حەقیقەتەو بابەتی جوانیناسی یا(مەعریفەی هەستی)جوانییە .جوانی تەواو یا ڕەها ئەوەیە کە بەهاوکاری هەست دەناسرێتەوە .

حەقیقەتی کامڵ یاڕەها ، ئەوەیە کە بە عەقڵ دەناسرێتەوە ، چاکەی تەواو یا ڕەها ئەوەیە کەلەڕێگای ئیرادەی ئەخلاقیەوە بەدەست دێت(27)ئەمە وەکو لایەنی تیۆری و فەلسەفی و لە ڕووی “کردەی مرۆیی دەقێکی ئەگەراویە” (28) ئەوئەگەرانەش لەجیهانی (جوانی)دا کۆمەڵێك دەروازەی گرنگ دەکەنەوە بە گوتەی (هیۆم) (1696-1782) جوانی ئەوەیە کە دڵپەسند بێت، لەم ڕووەوە تەنیا بەهۆی زەوقەوە دیاری دەکرێ (29) بەڵام ئایا زەوق ڕاستەو خۆ پەیوەست نیە بەپەروەردەو مەشق و ڕاهێنانەکانی ژیانی بکەران و وەرگرانی شانۆوە؟ وە بەباوەڕی (بێرك) (1720_1797) (کتێبی لێکۆڵینەوە لەسەرچاوە ی وێناکردنەکان لەبارەی باڵا- وجوانەوە (…) ، پێی وایە لەبنەڕەتیاندا، خاوەنی هەستی پاراستنی دەروون وهەستی کۆمەڵایەتین (30) بەباوەڕی فیختە (1761_1814) ئاگایی لەبارەی شتی جوانەوە ، لەمەوە سەرچاوە دەگرێت : دنیا واتە سروشت. ئەمەش دوولایەنی هەیە ، ئەم دوو لایەنە ئاکامی دوو کارن ، یەکیان بەرتەسکی ئێمەو ئەویتریشیان چالاکی ئازادو بەربڵاوی وێناکردنەکانمان .

بەمانای یەکەم : جیهان بەرتەسکەو بەمانای دووەمیش: جیهان ئازادو

بەربڕاوە (31) بەباوەڕی شافتس بری (1670-1713)ئەوەی جوانە ، هاوسەنگ وگونجاوو حەقیقیە و ئەوەیش کە لەیەك کاتدا هەم جوان وهەم حەقیقیە ، دڵپەسەند وچاکە . جوانی بەباوەڕی شافتس بری تەنها بەهۆی ڕۆحەوە دەناسرێت (32)ئەمەش خودی کێشەکەیە ئایارۆح کێشەیەکی زەمینیە؟!یان بەمانایەکی تر ئەم ئاوێزیە لەکوێوە دێت ؟ یان سەرزەمین بەبێ ڕۆح دیناو"مکاشفە"ناکرێت ؟ یان شتێکی مومکینە ڕووبدات؟ ئەمە ئەو پرسیارە ڕەسەنانەن کە بینایی بەشێك لەشانۆکارو ئارەزوومەندانی بوارەکەی گرتوەتەوە بەوانەشی دەبنە وەرگری بەرهەمەکان .

هەروەهاگەرپچینەلای جوانیناسی (کانت)ئەوەیە : مرۆڤ بەباوەڕی کانت ، مەعریفەی سەبارەت بە سروشتی دەرەوەی خۆی و هەروەها بەبوونی خۆی لەسروشتداهەیە. مرۆڤ لەسروشتی دەرەوەی خۆیدا ، بەدوای حەقیقەتدا دەگەڕێت ولەخۆشیدا بەدوای (چاکی)دا . قۆناغی یەکەم کاری ئاوەزی (عەقڵ) موجەڕەدەو قۆناغی دووەم کاری ئاوەزی کردەییە کە بە(ئازادی ئیرادەش)ناسێنراوە. سەرەڕای ئەم دوو وەسیلەیە مەعریفەش وەسیلەیەکە کەبەتوانای داوەری کردن ناسراوە ، ڕاستیەکان بەبێ لەبەرچاوگرتنی ماناکەیان ، پێکدێن و چێژیش ئارەزوو حەز بۆئێمە بەرهەڤ دەکات (33).

ئەوەش ڕیشەی بەرهەمە هونەریەکانمان بۆدیاری دەکات و ئاستی بەرهەمەکانمان بۆ یەکلایی دەکاتەوە .بەڵام لای شیللەر (1759-1805)کێشەکە بەجۆرێکی ترە ، وای بۆ دەچوو (ئامانجی هونەر)وەکوئەوەی کە (کانت)پەسەندی کردووە ، جوانییەوجوانیش چێژە ، بەبێ ئەوەی هیچ جۆرە سوودو پێشکەوتنێکی کردەیی تێدابێت (34)وە فریدریك (شلیگڵ)یش (1779-1829)پێی وابوو کە (جوانی نەك تەنیا لەهونەردا دەدۆزرێتەوە بەڵکولە سروشت وخۆشەویستیشدا خۆی دەنوێنێ. بەم هۆیەوە ،بەگوتەی (شلینگ)(1775-1854)(جوان بریتیە لە دەرکەوتنی بێ کۆتایی لە کۆتاییدا)(35)بەڵام ئەوەی جێی ڕامان و لەسەر وەستانە بیروڕای (هیگل)ە (1770-1831)کە بەم جۆرە دەدوێت : (خوا خۆی بەدووشێوە دەردەخا : یەکێکیان بەشێوەی دەرهەست (زەینی) وئەوەی تریشیان بەشێوەی بەرهەست (عینی) . بەدەربڕینێکی تر، خوالەسروشت و ڕۆحدا خۆی دەنوێنێ . (36) واتە کاری (هونەرمەندان و نووسەرانە) کە گەڕان دەست پێبکەن تا خوا دەدۆزنەوەو گەیشتن بەخوا دەستڕاگەیشتنە بە(سروشت وڕۆح) کە بەباوڕی(هیگڵ)، حەقیقەت وجوانی ، یەك شتن . تەنیا جیاوازیەك کەهەیانە ئەوەیە حەقیقەت تاجێگایەك هەیەو لەخودی خۆیدا شیاوی تێڕامانە بۆخودی (ئایدیایە/ وێناکردنە)کە .

بەڵام ئایدیا کاتێك کەلەدەرەوە دەردەکەوێت ، نەك تەنیا دەبێتە حەقیقی بۆشعوری مرۆڤ ، بەڵکو جوانیش دەبێت . بەمجۆرە جوان دەرکەوتنی ئایدیایە (37). زانستەکانی رۆح و بابەتی رۆح بابەتی نیین بەتەنیا بەڵکو دوانە (رۆحی توێژینەوەو رۆحی لێتوێژراوەن) … (38) هەروەکوچۆن (کرۆچە)ش باوەڕی وابوو : (جوانی بریتییە لە درکاندن یان پەی بردن یان دیدە گایەکی رۆشن بوونەوە یان سرۆش (39)بەم گریمانەیە جوانی یەکێکە لە چالاکیە گیانیەکان …
زۆرێك لەشانۆکاران لەکوردستان لەم نێوانەدا گیری خواردووە (لەنێوان تیۆرو پراکتیدا) کە باوەڕی زۆرێك وایە ئێمە بۆئەوەی کاربکەین پێویستمان بە تیۆر نیەو کێمەکمان ناکات بۆکاری کرداری و ئەم تایپە باوەڕیان وایە شانۆ جگەلە چالاکیەك بۆکەڵەکردنی بەرهەم هیچی تر دروست نابێت و "لەکۆتاییدا ئەم چالاکیە بەدی نایەت ، ئەگەر بزوێنەرێکی دەرەکی نەبێتە هۆکار" (40) . کەواتە تیۆرو پراکتیك بە بێ کێشە کردن دروست نابێت بە تایبەتی لەبواری ئیستاتیکادا ئەگەر هاتوو ئەم کێشەیە نەخوێندرایەوەو تەئویلی بۆنەکرێت ئەوا زیندوویی وکاریگەری خۆی لەدەست دەدات، شانۆش جگەلەو دەنگەدەنگ و هەرایەی کە نامانگەیەنێت بە هیچ کوێ !!! هیچی تری لەدەست نایەت و پراکتیك بریتی دەبێت لە خۆدەوڵەمەندکردن بۆدروستکردنی سیڤی کار.

لیستی سەرچاوەو پەراوێزەکان

1)هیگڵ –فەلسەفەو مۆدێرنیزم –ڕۆبین ڕەسوڵ ئیسماعیل ،ڕۆبین بۆ چاپ و پەخشی کتێب (2)چاپی یەکەم 2003ل 75 2)هەمان سەرچاوە ل 74 3) بابەك ئەحمەدی- پێکهاتەو ڕاڤەی دەق – کتێبی (چوارەم) –،وەرگێڕانی : مەسعوود بابایی ،لە بڵاو کراوەکانی سەنتەری لێکۆڵینەوەی فیکریی وئەدەبی نما زنجیرە (22)چاپی یەکەم هەولێر 2005 ل54 4) هەمان سەرچاوە ل55 5) سیدنی فینکلشتاین، دەربڕینی ئەندێشە لە میوزیکدا ، وەرگێڕانی: ستارکریم، پیاچوونەوەی (ع.ج.سەگرمە)،دە زگای چاپ وپەخشی سەردەم –چاپی یەکەم –سلێمانی 2005 ل53 6) عبولموتەڵیب عەبدوڵڵاعەلیب ، خۆکوژیەکی تەواونەکراو"کۆمەڵێك وتارو گفتوگۆی ئەدەبی " هەڵیبژاردووەو وەریگێڕاوەتە سەر کوردی ل80 7) هەمان سەرچاوە ل79
8) هەمان سەرچاوە ل79 9) هەمان سەرچاوە ل79 10) عبدالرحمن مرحبا من الفلسفه الیونانیه الی الفلسفه الاسلامیه ، ،مکتبه الفکر الجامعی –منشورات عویدات –لبنان –بیروت گبعه الاولی 1970 ص126

11)هەمان سەرچاوەص 126-127 12) هەمان سەرچاوە ص 161 13) هەمان سەرچاوەص162 14) بابەك ئەحمەدى ، پێكهاتەوهێرمنيوتيك – وەرگێڕانى ئيسماعيل زارعى ،دەزگاى وەرگێڕان ،چاپى يەكەم –هەولێر 2007ل33 15) رۆلان بارت ،چێژى دەق ، وەرگێڕانى ئيسماعيل زارعى ،دەزگاى وەرگێڕان ، چاپى يەكەم هەولێر 2007ل36 16) هەمان سەرچاوە ل36 17) (بابەك ئەحمەدى) پێكهاتەو □اقەى دەق – كتێبى (سێ هەم) –،وەرگێڕانى (مەسعوود بابايى)،لەبڵاوكراوەكانى سەنتەرى لێكۆڵنەوەى فيكريى وئەدەبى نما زنجيرە ( )چاپى يەكەم هەولێر 2005 ل179 18) هەمان سەرچاوە- كتێبى يەكەم -ل 83 19) هەمان سەرچاوە- كتێبى دووەم ل212 20) هەمان سەرچاوە-ل94 21) عبولموتەڵيب عەبدوڵڵاعەڵيب ، نووسين خۆكوژيەكى تەواونەكراوهەمان سەرچاوەى پێشووتر ل79 22) هەمان سەرچاوە ل78 23) (پليخانۆف) ، هونەروژيانى كۆمەڵايەتى ، وەرگێرانى : (حەمەكەريم عارف) ،دەزگاى چاپ وبڵاوكردنەوەى موكريانى زنجيرەى كتێب (12)(115)چاپى يەكەم هەولێر 2005-ل37 24) هونەر چييە؟ (لي□ ت□□ست□ى) 25) هەمان سەرچاوە ل41 وەرگێڕانى هەژار ڕەحيمى ،دەزگاى توێژينەوەو بڵاوكردنەوەى موكريانى زنجيرەى كتێب (386)چاپى يەكەم 2009ل29 26) هەمان سەرچاوە34 27)ا(نزفيتان تودوروف) لمبدا الحوارى"دراسه فى فكر ميخائيل باختين " ،ترجمه فخرى صالح دار الشۆن الپقافيه العامه ،افاق عربيه الگبعه الاولى 1992ص31

28) ليۆ تۆڵستۆى ، هونەر چييە؟هەمان سەرچاوەى پێشووترل36 29) هەمان سەرچاوە ل36 30) هەمان سەرچاوە ل39 31) هەمان سەرچاوە ل36 32) هەمان سەرچاوە ل36 33) هەمان سەرچاوە ل38 34) هەمان سەرچاوە ل38 35) هەمان سەرچاوە ل39 36) هەمان سەرچاوە ل40 37) هەمان سەرچاوە ل41 38) هەمان سەرچاوە ل41 39) نزفيتان تودوروف) المبدا الحوارى هەمان سەرچاوەى پێشووترص37 40) (بنديتۆ كرۆشە) ، چەمكەكانى جوانناسى ، وەرگێڕانى: (سەربەست خە سرەو عارف)،دەزگاى چاپ و پەخشى سەردەم ،چاپى يەكەم –سلێمانى 2010 ل17

لە نێوان مێژووى چڵە

زەیتـــــونەکەی (نــــــوح) و (ئێردوگان)دا ..... جوتیار

1
قوربانیدان وەك چەمكێكی كرداری هەمیشە هاوتەریب بووە لە گەڵ مێژووی
كارەساتەكانی مرۆڤ، هەر لە سروشت و فیزیكەوە تا ئیلاهیەت و سیاسەت، بەڵام هیچ یەكێك هاوتای كارەساتە سیاسیەكان كاریگەری نەبووە لە سەر لەناوبردن و بەقوربانیكردنی مرۆڤایەتی، وێرانی ئابوری و مێژووی جەنگ و كوشتارگەكان ، تا ئاستێك تێكچون و ناباڵانسبوونی ژینگەو كارەساتە سروشتیەكانیش هەر پەیوەندی بەو چەمكەوە هەیە؛ سیاسەت یەكێك لە كابوساویترین ئەو دەلالاتانەیە لە یادوەری ئێمەی مرۆڤدا بە تایبەتی مرۆڤی كورددا كە ناتواندرێت ئاسان لە دیدو زیهنماندا بسڕێتەوە.
2
پێغەمبەر نوح بە پێی گێڕانەوەی چیرۆكەكان بانگەوازی بۆ ڕزگاركردنی زەوی كرد لە دەست پیسیەتی و دڕندەیی مرۆڤ، خودا لە سەر داوای ئەو لە ڕێگای زریان و باوبۆرانەوە زەوی ژێر ئاو خست، بەڵام بۆ گێڕانەوەی ژیان لە سەر زەوی داوای لە خودا نەكرد، بەڵكو چڵە زەیتونێك بوو كە لە دەنوكی كۆترێكەوە كەوتە سەر كەشتیەكەی و بڕوای بەوە هێنا كە ئیتر مرۆڤ دەتوانێت جاركیتر لە سەر زەوی ژیان دەستپێبكاتەوە.
پەیامەكەی حەزرەتی نوح كە ویستی لە ڕێگای چڵە زەیتونێكەوە بە مرۆڤایەتی بدات بۆ
دووبارە بنیادنانەوەی ژیان و جوانیەكانی بوون، ئەو چیرۆكە دەكرێت وەك بەشێك لە ستاتیكای مێژوو سەیری بكرێت.

3
ئێردوگان گووتی لە قورئاندا ناوی چڵە زەیتون هاتووە، هەر بۆیەش پەلامارەكەی سەر عەفرینی بە ناوی ئەوەوە كرد..! من هیچ تێنەگەیشتم ئەو ئەهریمەنە كە هاوشێوەی مرۆڤ هاتۆتە سەر زەوی ویستی چیمان پێبڵێت لە ڕێگای ئەو چڵە زەیتونەوە !؟ تۆ بڵێی ئەو بیەوێ پێمان بڵێت كە هاوشێوەی نوح جارێكیتر زەوی لە پیسی پاك دەكاتەوە؟.
ئێردوگان تۆ نوح نیت.. تۆ جەنگاوەری ئیمانێكی فاشیستی پڕ لە حیقدو بڕوایەكی پڕاوپڕ لە نا ئینسانی، كەشتیەكەی تۆ دانەیەك

نییە، بەڵکو سەدان وهەزاران کەشتی ئاسنینن، بەڵام نە بۆ پەنادان و ڕزگارکردن؛ بەڵکو بۆ مەرگ و وێرانکردن.. ئۆردوگان تۆ پێغەمبەر نیت بەڵکو هاوشێوەی سوڵتانەکانی بەر لە خۆت خوێنمژێکی ڕووتی، جانەوەرێکی ئەوەندە ترسناکی کە بڕووام وایە ئەگەر لە سەردەمی لافاوەکەی نوحیشدا بوونت هەبوایە ڕێگەیان نەدەدا پێیەکانت بخەیتە ناو کەشتیەکەوە و پیسی بکەیت.. ئۆردوگان تۆ دەتەوێت ببیت بە کێ؟ بە عوسمان یان بە حەمید یاخود بە شێخ محمودی گەزنەوی، یا خود بە خەلیفە هیتلەر، یا خود لە کۆتایەکەیدا دێیت و دەڵێیت کە محەمدی مەهدیت!؟

ئۆردوگان تۆ بۆ ئەو جینۆسایدەت ناونا چڵەزەیتون!؟ تۆ بۆ ئەو یادوەریە ئومێدبەخشەی ئینسانت کرد بە چیرۆکێکی خەمبار و ناشیرین.. ناشیرین وەك خۆت، ناشیرین وەك کاتەکانی سوژدەبردنت بۆ خودا.. ناشیرین وەك ساتی سڕینی فرمێسکە دروستکراوەکانت بۆ موسوڵمانەکانی بۆرماو فەڵەستین..ناشیرین وەك ئەو چرکانەی کە تیایدا بانگ دەبێژی و بە چیرۆکەکانی قورئان ختوکەی ئیمانداران دەدەی… ناشیرین وەك ئەو کاتەی کە پەنجەی شادومانەکەت ڕادەوەشێنی و خەریکە دەیکەیت بە قونی شەیتاندا.. تۆ دەتەوێت لە ڕێگای دەنوکی زرێپۆشەکانتەوە چی بهێنیتەوە بۆ ناو کەشتیەکانت، دارستانی گڵگرتووی زیتونەکان یاخود گۆڕستانێك پڕ لە لاشەی بە خەڵوزکراوی منداڵ؟!!
ئەو چیرۆکەی تۆش دەکرێت وەك بەشێك لە سەروەری فەتح وغەزوەکان لە مێژوودا سەیر بکرێت وەك هەموو سەروەریەکانیتر ئەی موجاهیدە خەمخۆر و ماندوەکەی ئیسلام ..

دڵۆپێ عەترێـــــک بۆ کفنەکەم … هەژار حوسەین

ئەی بینایم
ئەی دەندەیی لە مەرگی خۆم
خوازیارم ڕووشا لە تاقووسێ کوێرەکان
تۆش عەجەب مەیلدار بوویت

گەرەکتە سروودی فریاد خوازیم بە بژەنی
ئای تاقووسە کوێرەکانی دواخەون و دەست پێکردنەوەم
کەمێک ڕاڕایی، کەمێک گومان و سەختی پێش وەهمی گەڕین
تار ژەنی مەرگ هەرا و هوریات
لە گۆرانییەکی ناموراد دەچێت
لەرینەوەی زمانت، نابێتە
گۆرانیی لالەسوورەکانی بێئارامی
دوعاکان ناتوانن قەدەر لەوەی هەیە ڕۆشنتربکەن
بەهەڵدانی پێکێک لەسەر مێزە
سارد و سڕەکەی هەقیقەتەوە دەزانم
هیچ ڕێمەکێک نەماوە ئاوا نەبێت
لە سەفەرمەوە نمەکنەکەرێک گەڕاوەتەوە
بە ماڵی کۆترە پیرەکانی تەمەنی نابەڵەدە
دەبین بەو دار هەنارەی باغەکەتان
کەلەوەدا منی قەرەجی ژوانم دەخستە هەگبەمەوە
ئەوە دواجارە لە گەڕیانی ئەوینێکدا قەتیس دەم
لە خورپەی لێدانی دڵی شاخەکیشەوە
تووڵەڕێیەکان ونم دەکەن
دوا ڕێگاش بەهانای دۆزینەوەی کەسمان نایەت
دەمەوێت ونتربم، ئەی گۆرانیم
ئەی سپێدەی چاوتەورین لە برینەکانم
درەختەکانیش ڕێیان نیشان نەداین و
وشەکان خەریک بەقەدەریان کردینەوە
ئەی مەراق
بابردووی کۆڵانە تەنگەکان
ڕۆچووی ناو ئینجانەکانی وەفا
کەوە نائومێدەکەی زاهیدان
ئەم مەرگە ماڵێکی لێ وون کردم
ماڵێک هەرگیز نایدۆزینەوە
کەسیشمان توخمی ئەو ماڵە نین
لەو ماڵەدا میهرەبانی ڕژاوە
لە باخچەکەی ئەم ماڵەدا ژنێک بە ستیانەکی ڕەش ڕاوەستاوە
ئاسودەیی دابەش دەکا و
خەتمی سینەم دەکا
لە ماڵۆچکەیەکی قوڵاویی
گوێی سەفەرێکی بریندار دەخاتە دەستی هەمووما نەوە
ئەم سەفەرە

سەری لە باران شێواند
نەی هێشت جارێکیتر
تەر□ پیاز لەحەوشەکەمان بچێنین
ئەم سەفەرە ئێوارەیەکی هێندە تاڵ بوو
ساڵەکانی لێگۆڕین
مانگانەی گوڵەکانی تێکدا
ئەم سەفەرە
دەستخستنە ناو باوەشی زەوی بوو
بەنیازی ڕاموسانێک
ئەم سەفەرە شەوگارێک شاخ دار بوو
وەک گەدایەک دەری کردم
ئاشنای هیچ غەریبەیەک نەبوو
گۆرانی برینەکانی خۆش دەچڕی
هەموویانی دادەماڵی لە خۆی
پەرستشیی چەند ساڵ تەنیایی و
نیشتنەوەی باڵکۆنەکان بە بێهوودەیی
دواهەمین پێکەکانی بەختیاری و
ماڵاوایی لە تاقووسەکانی تەمەنم
٢
ڕۆژەکانی پڕدەکرد لە جادووگەری پیر
کاتیش نائاگایی خۆی دەخستە ئەستۆی ئێمە
دڵی شکاوی هیچ عەسرێکیشی نەدایەوە
٣
خوایە لە ئاوێنەی ژنە دڵشکاوەکانەوە سەیربکە
بزانە زەوی قێزەونترە یان مر□ق
بزانە تەنیایی لەکوێ و
بۆ کێش باشە
ئەز پیاوێکی دەربەدەرم
ڕۆحم لەگەڵ کاڵ بوونەوەی چیرۆکەکانە و
سەفەرم بۆ شارە خەمبارەکان
٤
سەفەر بڵێسەیێکی داگیرساندووە
سەفەر کۆتا ڕوانینە لێم
ئەو ڕۆژانانە
کابوسی ڕۆیشتنێکی بێدوماهیان خسته مێشکمەوە
هەر قەرەجێکم لە هەواری ئاوا
کەسێک گازم دەکات

ئەوە کێیە بەم بەیانییە خوناو گرتووە
بەم توانەوەی تەمەنە
غەمئاراییم دەگرێتە باوەش
مەرگە و
مەرگیش لە دەرگاکانەوە نایەت
من مرۆڤ ناناسم کوێرانە دەژیم لەناویان

عەفرین ئاڤێستایە ... ناڵە حەسەن

١
(عەفرین)
ع / ڕەمزی عەدالەت و
ە / ڕەمزی ئاڤێستای دڵگەش و
ف / ڕەمزی فڕین و
ر / ڕەمزی ڕاز و
ی / ڕەمزی یەکسانی و
ن / ڕەمزی نەکەوتنە

٢
(ئاڤێستا)
ئ / ئەوینێک بڵندتر لە بەرزاییەکانی ئاسمان
ئاوێزان لەگەڵ ئازادی
ئاڵوودە لەگەڵ عەشق و خاک و ئەبەدی□ت
ا / ئارام ئارام
ئاگری لە تخوبەکانی نێوان مردن و ژیان بەردا
لەنێو تابلۆیەکی پاییزی
سەمای لەگەڵ درەختە هەڵوەریوەکان و
باڵندە نامرادەکان دابەستا
ڤ / ڤژاندنی ڕەنگە ئیرۆسی□کانی ئاگر و
دەستپێکردنەوەی سروودە نەرمەکانی باران
ێ / ئێشکگر و شەباهەنگی شکۆی نیشتیمان
پرژاندنی شیلەی گەشبوونەوە
بەسەر درەخت و پنجە گیا و سەوزایی باخچەکان

س/ سەوداسەر و سەرمەست و سەرمەدی
سولاڤێک نم نم
دەڕژێتە نێو ئەفسانە و کتێبە پیرۆزەکانی سەروەری
ت / تەمتوومانێکی سپی
تارایەکی سوور
تاڤگەیەکی ئاوس بە ژان و میلۆدییەکانی ئەڤینی
ا / ئاڤێستا و ئاڤێستا و ئاڤێستا
چڵە زەیتوونە چاوگەشەکەی عەفرینم
ئەی داستانی هێڵە شینەکانی نێوان ڕەشبوونەوە و درەوشانەوە
ئەی تۆفانی نەبەردبوون و پشکوتن و ژیانەوە

٣

عەفرین ئاڤێستایە

ئاڤێستاش ڕوونا کییە و ڕاچڵەکینە و ڕێگایە
عەفرین / ماڵێک بۆ خۆشەویستی و پێکەوە ژیان
ئاڤێستاش / لوتکەیەک بۆ سەروەری و بەرخودان
سومبولێک بۆ بوون ، شەهێنێک بۆ شوناس
خورپەیەک بۆ خۆرەتاوی نێو خەونە خۆڕسکەکان
عەفرین ئاڤێستایە
ئاڤێستاش / ئاگردانێک پڕ لە پشکۆ
شەپۆلێک پڕ لە شکۆ / هێشوویەک پڕ لە هاوار
دەنگێکی دڵگوشاد پڕ لە داد و دلێری و دلۆڤان
ئاڤێستا و ئاڤێستا و ئاڤێستا
هێمایەک / بۆ هەرمان و ئایندە و نیشتیمان …!

تێبینی / ڤژاندن یانی بووژاندنەوە .

٢٩ی بەفرانباری ٢٠١٨

پـــــــرس و ڕای هەفتــــــانە …

موزەفەر عەبدوڵا

بۆچی ئیسلامی یەکانو مەلاکانیان پاڵپشتی شەرەکەی ئوردگان دەکەن بە سەر خەڵکی عەفرین ! ؟ ....

لەگەڵ دەسپیکردنی هیرشی سەربازی هەمەلایەنەی سوپای رژیمە فاشی یەکەی تورکیا، بەسەرکردەیی ئوردوگانی ئیسلامی و قەومی فاشی، و بە هاوکاری دەستەوتاقمە بەکریگیراوەکانی، کە لە هەرچی لەمپەنی تورکیاو، بەناو ئوپوزیسیونی سوریاو ،ووڵاتانی تری ناوچەکە پیکهاتوە، بە جینۆسایدی کردنی خەڵکی عەفرین و کۆتاییهینان بە دەسەڵاتە خۆبەرێوەبەری یەکانیان، لە ئاستی سیاسی و کۆمەڵایەتی لەسەراسەری دونیا، لەوانە هەریمی کوردستانیش ،ریزبەندی گەورەو بەرچاو هاتە دی . ئەمەش بۆتە رووداویکی گەورەو جیگای پرسو رای گشتی. بەڵام لەم نیوەدا راو هەڵویستی کۆنەپەرستانە و دژی ئینسانی بەشی زۆری مەلاکانی کوردستان، بە تایبەتی ئەوانەی کە لە ریزەکانی ئیسلامی یەکانن، هاودەنگی تاقمە ئیسلامی یەکان، کەوتنە پشتیوانی سیاسەتی شەرخوازانەی ئوردوگان و شەری سەر خەڵکی بیتاوانی عەفرینیان بە جیهادی ئیسلامی دانا.

بە ئاشکرا لە مزگەوتەکانەوە تا دەزگاکانی راگەیاندنی ئیسلامی یەکان و، حزبە دەسەڵاتدارەکان ،و ماسمیدیاکانەوە، دەیان مەلای مفتەخۆری دەمبەخویناوی،رایانگەیاند کە ئوردوگان و دەوڵەتو سوپاکەی مافی خۆیانە هیرش بەرن بۆ عەفرین و کۆتایی بە دەسەڵاتی کانتونەکان بینن. چونکە ئەمانە پەکەکەنو مەترسین بۆ سەر دەوڵەتو کۆمەڵگای تورکیاو ناوچەکە. بە تایبەتی لە بانگشەکانیان ئاماژەیان بە دەستورو یاساو بریارەکانی کانتونەکاندا لەمەر مافی یەکسانی ژنانو پیاوان کە ئەمانە دژی دەستورو شەریعەتی ئیسلامن.

ئەم مەلاو ئیسلامیانە چاویان هەڵنایا بەم چەند دەسکەوتە ئازادیخوازی ویەکسانیخوازیەی کانتونەکان، بە تایبەتی هاتنەمەیدانی ژنانی یەکسانیخواز لەهەمو بوارەکاندا ،تا دەگاتە شەری ژنان لە دژی داعشی هاوبیرو هاوکەلتوری یان و، تیکشکان و کۆتایی هاتنی خەلافەتە ئیسلامی یەکەیان. هەمو ئەمانە واداری کردون کەبەهەمو شیوازیک پشتیوانی خۆیان بۆ شەرەکەی ئوردوگان راگەیەنن کە یەکیک لە گەورەترین هاوکارەکانی داعش بووە.

بەڵام ئەوەی جێگای خۆشحاڵی ئیمەو ئازادیخوازنە،وە جیگای کوێرایی داهاتنی ئەو مەلاو ئیسلامیەکانی یە، دەنگهەڵبرینی بەرەی ئازادیخوازی و یەکسانیخوازی و ئینساندۆستی کوردستان و ناوچەکەو جیهانە ، بە پاڵپشتی خەڵکی عەفرینی خۆراگرو بەرگریکار لە مافو ژیانی خۆیان.هەڵبەت ئەمەش بەلە بەرچاو کردنی ئەوەی کوردستانی سوریا لە بەتەی ئەم قەیران و کیشەو ململانی سیاسی و سەربازی یەی زلهیزەکانی جیهان و هاوپەیمانی یە ناوچەیی یەکانیان، بە تایبەتی کە چەند ساڵیکە سوریا بۆتە مەیدانی جەنگی یان، لەسەر دابەشکردنەوەی سەرلەنویی جیهان، هەرچەنیک بی خەڵکەکەی بەتەواوی نەبونە قوربانی وەک شوینەکانی تری سوریاو تەنانەت زۆر ووڵاتی تری وەک لیبیاو یەمەن و عەراق و تەنانەت کوردستانی عیراقیش. نەک هەر ئەمنو ئاسایشی خۆیان پاراستوە بەڵکو توانیان بە نیوەناچەی و ئاسەیەکی نارەشنیش بە خۆیان بەرەوەبەن و کەمەڵە دەسکەوتی ئینسانیش بەدی بینن لەوانە یاسای یەکسانی ژنوپیاو.

بەیە پیویستە لەسەر بەرەی ئازادیخوازی، بە تایبەتی لەناو کەمەڵگای کوردستان، دەنگی زیاتری نارەزایەتی بەکردەوەهەڵببردن، دژی ئەم مەلاو ئیسلامیانە کە هەمیشە لەگەڵ جینوسایدی خەڵکی ئازادیخوازی کوردستان بونە وەک لە شەنگالدا بینیمان کە لیک بە لاشەویلگیان دەهاتە خوارەوە بە بە کەنیزە کردنی ژنانو منداڵانیان.

پیویستە بەرەی ئازادیخوازی نەک هەر بە قسەو وەڵامدانەوەی سیاسی ، بەڵکو بە کردەوەش بچنە بەردەم هەر مزگەوتو مەڵگەیەکی ئیسلامی یە تیرۆریستەکان، و یەخەیان بگرن.وە تەنانەت وەدەریان نین لە مزگەوتو مەڵگەکانیان پی داخەن، کە بانگشەو لایەنگری بە شەری پر لە تاوانی ئوردوگان بکەن.

بەرەی ئازادیخوازی نابێت هەر بە هەڵەویست دەربرینەک وازیان لەبینی بەبەهانەی ئازادی ڕادەرینەوە.لە کاتەکدا بانگشەو لایەنگری بە شەری ناهەقو تاوانکارانە ، کە ناچەتە خانەی ئازادی بەیان و رادەربرین، بەڵکو رەک بە پەچەوانەوە دژی ئەو مافانەو ژیانو ئاسایشی خەڵکن.وە ئەمەش کرەکی ئامانجی سیاسی هەمو رژیم و تاقمیکی کەنەپەرستی ئیسلامی یە کە نایانەوی کەمترین ئازادی ویەکسانی هەبی. جونکە پەچەوانەو دژی بیروباوەری ئیسلامی ئەوانو ئوردوگانی خەلیفەیانەوەیە.

بەچی ئەنجومەنی ئاسایش لەگەڵ تیکدانی ئاسایشی خەڵکی

عەفریندایە...!؟

دوای قەومانی کارەساتی شەری سوپای دەسەڵاتە فاشی یەکەی ئوردوغان لە دژی خەڵکی ئازادیخوازی کانتونی عەفرین، لەسەر داوای نوێنەری دەوڵەتی فەرەنسا، ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوە یەکگرتووەکان، رۆژی دووشەممەی رابردوو کۆبۆوە بۆ قسەباسو ڕاویژ کردن و هەڵویستگرتن لەبارەی شەڕەکەوە. بیگومان ئەمەش بۆ بە ئامادەبونی نوێنەرانی دەوڵەتە زلهێزە ئیمپریالییەکان، بە تایبەتی ئەمریکاو روسیا. ئەم روداوەش بۆتە هەواڵو جێگای پرسو رای گشتی وەک هەمومان لە دەزگاکانی راگەیاندنەوە بینینەرو بیسەری بوین..

جا بە پیی هەواڵەکان، پاش چەند سەعات قسەوباسو ڕاگورینەوە لەسەر ئەم شەرو هێرشە سەربازی یە هەمەلایەنەیەی تورکیا بۆ سەر خەڵکی بیتاوانی کانتونی عەفرین،کەچی بە هیچ بریارو بەیانیک نەگەیشتون کە کەمترین ئیدانەی ئەو شەرو هیرشانە بکات، یاخود داوای راوەستانی بکات. تەنها داوایان لە تورکیا ئەوەبوە کە دان بەخویدا بگریت. بەراستی ئەمە ئیتر جگە لە پەیامێک بە جۆرێک لە جۆرەکان، بە پاڵپشتی شەرەکە زیاتر هیچی تر نی یە. ئەمە لە کاتیدایە کە هەرچونێک بێت دوای نزک بە ٧ ساڵ لە شەرو کوشتارو ماڵویرانی و ئاوارەیی، کە سەراپای سوریای گرتبۆوە ،ئەم خەڵکە توانیانە ژیان و گیان و ئاسایشی خۆیانو سەدان هەزار ئاوارەی تر لە دانیشتوانی شارەکانی تری سوریا بپاریزن. ئیستا دوای چەند ساڵ لەهەرەشەو گورەشەو پلانگیری و ئاژاوەگیرانەی دەسەڵاتە شەرانگیزی یەکەی ئورگان ، بە تیکدانی ژیان وئاسایشی ئەو خەڵکە، کە سەری نەگرت، دەستی داوەتە هیرشی سەربازی بە هاوکاری پاشماوەکانی چەتەکانی داعش و هاوشیوەی ئیسلامی یەکانی تری وەک بەرەی شام و...هتد .

لە راستیدا ڕای گشتی دونیا کەمتازۆریک چاوەروانی یەکی رەنگە هەبوبە لەوەی ئەم کۆبونەوەیە ئەگەر نەشتوانی پشتیوانی لە خەڵکی عەفرین بکاو شەری پرلەتاوانی دەوڵەتی تورکیا رابگری، بەڵام لانی کەم دەبو ئیدانەی ئەو شەرەبکاو هەنگاوێکی بەکردەوە بۆ هاوپشتی وهاوکاری خەڵکەدەربرێت. بەڵام بە پیچەوانەوە تەنها قسەیان وەک وتمان ئەوەبو تورکیا دان بەخۆیا بگرێت .ئەمە ئیتر ئاخۆ پەیامیک نی یە بۆ لایەنگری لە شەرەکە.وە لەم روانگەیەشەوە هەمو بەرەی ئازادیخوازی و ئاشتیخوازی دونیا هەقیان نی یە پرسیار بکەن و بەیین بەچی ئەم ئەنجومەنی بەناو ئاسایشە لەگەڵ تیکدانی ئاسایشی خەڵکی عەفریندایە!؟

بیگومانە بە دڵنیایی یەوە وەڵامەکە ئەوەیە کە لەگەڵ تیکدانی ژیان و گیان و ئاسایشی ئەو خەڵکدایە. چونکە ئەگەر لەگەڵی نی یە بە دەبێت بەرامبەر ئەم شەرە هیچ هەڵویستێکی ئاشتیخوازانە دەرنەبری کە باش دەزانن ئەم شەرە دەبیتە هۆی کوشتو کوشتارو بریندار بونو ئاوارەیی و هەژاری و برسیتی ئەو خەڵکە. تەنانەت زیاتر ئاژاوەو ئاڵۆزبونی ،نەک هەر ئەو کانتونانە، بەڵکو هەمو سوریاو ناوچەکە کە خۆی لە خۆیان ناجێگرو ئاڵۆزو پرکیشەو شەرە.

دیارە ئەوە رۆشنە کە ئەم ئەنجومەنە کە وەک دەی ریکخراوی نەتەوە یەکگرتوەکان وایەو لە دەستی چەند دەوڵەتیکی زلهیزی سەرمایەداری ئیمپریالسیتی یەوەیە، لەسەرویانەوە ئەمریکاو روسیا .ئەم چەند دەوڵەتە کە مافی ڤیتۆیان هەیە دەتوانن دژی هەر بریاریک بن کەلەبەرژوەندی یان نەبێت.جیگای سەرسورمانی زیاتریش ئەوەیە کە لەو ئەندامانەی مافی ڤیتۆیان هەیە جگە لە نوینەری فەرەنسا نوینەری هیچیان ئامادەی کۆبەنەوەکە نەبونە.ئەمەش یانی ئەم زلهیزانە لەگەڵ ئەم شەرەدانو چرای سەوزیان هەڵکردوە بە ئوردوگانی فاشی تا ژیان و گیانو ئەمنو ئاسایشی خەڵکی بیتاوانی عەفرین، نەک هەر تیکبدا.

جا ئەگەر لەرووی ئەم بیهەڵویستی یەیان بە سەقامگیربونی ئاسایش و ئاشتی تەنها لەم چەند ساڵەدا چاویک بخشیین بە میژووی زیاتر لە نیو سەدەی ئەم ئەنجومەنەو سەرجەم نەتەوە یەکگروەکان، کە لە دوای جەنگی جیهانی دووەمەوە پیکهاتوە، ئەوە دەبینین کە لایەنگری بە شەرو تیکدانی ژیانو گیان و ئەمنو ئاسایشی خەڵکی جیهان، زۆر زیاتر بوە، وەک لە لایەنگری بە پاراستنی ئاسایشی خەڵکی وسەقامگیربونی فەزای ئاشتی.ئەوە راستە کە ئەم ئەنجومەنەو ریکخراوەیە لە حاڵی شەرو ئاوارەیی و کارەساتەکان بریک، بە ناچاری هاوکاری خەڵکی دەکات ،وەک رایان گەیاندوە کە هاوکاری خەڵکی عەفرینیش دەکەن ،بەڵام ئەگەر ئەم رێککخراوەیە لە بەرژوەندی زلهیزەکانی دونیا نی یە ،پیویستە رێگا بگرێت دژی هەر پلانوو پرۆژەو پیشنیاریکی شەر کە لە لایەن هەر ووڵاتیکەوە دەکرێت یان دەستی بۆ دەبریت.

هەڵبەت ئەوە دوو سێ دەدەیە ،زیاتر ئامرازیک بوە بە دەستی ئیمپریالیزمی ئەمریکاو هاوپەیمانەکانی یەوە بۆ ئامانجە ستراتیژی یە ئابوری و سیاسیو سەربازی یەکانیان. وە ئەوە چەند ساڵیکیشە روسیاش وەک ئەمریکا رۆڵی بەرچاوی هەیە .ئیستاش بە تایبەتی کە ئەم دوو دەوڵەتە ئیمپیالیستی یە زلهیزانە قازانجیان لە کۆتایی گەمەکەدا وا دەخوازی و وا ریکەوتونە کە دەوڵەتی تورکیا ئەم شەرە بکا.

بۆیە هەر کەسێک لەم گۆشە نیگایەوە سەرنج بدات لەم بە هەڵویستی یەی ئەنجومەنی بەناو ئاسایش دەبینیط کە زیاتر لەگەڵ تێکدانی ئاسایشی خەڵکی عەفریندایە.

لە داڤوس چی روویدا…!؟

ناوچەی گەشتیاری داڤوسی سویسرا لە ٢٣-٢٦ /١ی هەفتەی رابردوو روداوێکی گەورەی جیهانی بەخۆیەوە بینی، کە ئەویش کۆبونەوەو دیداری کۆڕبەندی ئابوری جیهانی بوو. ئەم کۆبەندی یە هەمو ساڵێک لەم کاتەدا نزیک بە دوو هەزارو پینجسەد کەس، لە سەرۆک و، وەزیرو، سەرمایەدارە گەورەکانی خاوەن کۆمپانیاکان و، ئابوریناسو ،سیاسەتمەداران و، ئەکادیمیستە ناودارەکانی بوارە جۆراوجۆرەکان، تا دەگاتە نوێنەری رێکخراوەو یەکێتی یە پیشەیی و ناحکومییەکانی ،و بەرپرسانی نەتەوە یەکگرتوەکانیش ،تیایدا بەشداری دەکەن. وە قسەوباسو گفتوگو و پرۆژەو پیشنیار دەکەن لەبارەی دۆخی ئابوری جیهانی و ،هەوڵدان بە گەشەکردنی ئابوری سەرمایەداری لە رێگای لابردنی هەمو کۆسپو تەگەرەیەکی سیاسی و کومەڵایەتی. هەروەها بە زاڵبون بەسەر قەیرانەکان ،تا دەگاتە دەرفەت رەخساندن بە بەگەڕ خستنی سەرمایە لەهەمو کوجنوکەلەبەرێکی ئەم دونیایە، کە سیستەمی سەرمایەداری بەسەریان فەرمانڕەوایە.

بە کورتی وەک لە دروشمە جیگرەکەی ئەم ریکخراوەیەدا ،کە لە سالی ١٩٧٢ وە لە لایەن گەورە سەرمایەداری سویسری کلاوس شواب پێکهاتوەو رایگەیاندوە، ئەویش قەبوڵکردنی زیاتری بە جیهانی کردنی ئابوری سەرمایەیە.

ئەوەش بڵێین کە دیداری ئەمساڵ ٤٨ تەمین دیدار بو، کە بە قسەی سەرۆک شوای بارودۆخەی سیاسی ئەمساڵدا نەی جیهان بەهۆی سەرهەڵدانی چەند جەمسەری ترەوە مایەی خوشحاڵی و رەزامەندی نی یە بەی.

بیگومان ئەم کۆبونەوەو دیدارەش بەم ئامانجو شیوازەی، کە هەموی لە خزمەت گەشەکردنی سەرمایەو سیستەمی سەرمایەداریە،بوە رووداوو هەواڵی گەرمی زۆربەی دەزگا گەورە میدیا دەوڵەتی و نادەوڵەتی یەکانو، هاوکات جێگای پرس ورا گورینەوەی سیاسەتمەداران و چاودێرانی سیاسی لەوانە: دەزگای میدیایی روداوی نەوتاوی کوردستان کە زۆربەی کاتەکانی رۆژ راستەوخۆ هەواڵەکانی بڵاو دەکردەوە. بە تایبەتیش هەواڵی دیدارو گفتوگوکانی سەرۆکی حکومەت کە خاوەنی کۆمپانیای راگەیاندنی روداوە. وە بەردەوام لە ستایشکردنی

ئەودا بون.

بۆیە لێرەدا وا پێویست دەکات ئەمەش رایەکی کورت لە گۆشە نیگای خۆمانەوە لەسەر ئەم روداوو پرسە بدەین.

بەر لە رونکردنەوەی رایەکەمان لەسەر خودی روداوی کۆڕەکەو، هەروەها بەشداری نوێنەرانی سەرانی دەسەڵات لە هەولیرو بەغدا، پیویستە ئاماژە بە نارەزایەتی هەزاران کەس بدەین لە بەرەی چەپو ئازادیخوازی کە لە پەراویزی ئەم کۆڕە ساڵانەیە رێکدەخرێت کە ئەویش روداوێکی گەورەیە لە دژی سەرجەم بەرنامەو پلانە رەشەکانی ئەم کۆربەندی یە سەرمایەداری یە. بەڵام دەزگا زەبەلاحەکانی سەرمایەداران و دەوڵەتەکانیان بە دەگمەن ئاماژە بەم نارەزایەتی یانە دەدەن. وە ئەگەر بیشیدەن ئەوە وەک خەڵکانی ئاژاوە گیر و تێکدەرو دەرچو لە یاسا ئاماژەیان پی دەدەن. ئەمە جگە لەوەی هەزاران پولیس و گاردی تایبەتی بە پیشکەوتوترین چەکو تەقەمەنی مەترسیدار بۆ پاریزگاری لەم کۆڕە لە ووڵاتانی تری ئەوروپاوە دەهێنن . هەمو ساڵیکیش نارەزایەتی یەکە دەگاتە رادەی پەلاماردانی خۆپیشاندەران و ئازارو ئەشکەنجە و دەسگیر و زیندانی کردنیان لە لایەن پۆلیس و گاردەکانەوە.

بەهەر حاڵ تا ئەو جیگایەش روداوەکان دەگەڕێتەوە بە لایەنی بەشداری سەرانی دەسەڵاتدارانی هەولێرو بەغداوە، ئەوەی کە مایەی گاڵتەجاری وریسوایی بون لە روانگەی زۆر چاودێرو کەسانی ترەوە، کە زیاتر لە میدیا کۆمەڵایەتی یەکانەوە توانجیان لیدەدان، ئەویش شیوازی بەشداری ئەمانەو چاوەرێکردنێکی بێهودانەیان بو بە دیار گەورە سەرمایەدارو سیاسەتمەدارو سەرۆکی ووڵاتانی ترەوە .گاڵتە جاری یەکە لەوەدایە کە ئەمانە بە حوکمی پێگەی ئابوری و سیاسی یان کە بەشدار دەبن بەڵام لەویدا وەک دەڵاڵو و سوڵکەر دێنە بەرچاو، بەناو و لەسەر حیسابی ژیان و کەرامەتی ئینسانی خەڵکی عیراق وکوردستان.

لەم بارەیەوە هەر کەسیک سەرنجی ئەو وێنەو دیمەنانە بدا دەبێتە مایەی گاڵتەجاری و پیکەنین کە عەبادی و نیچیرو ئەندامانی شاندەکانیان تیایدا دەردەکەون. لەویدا بە ئاشکرا ئەوە دیارە کە چۆن لە پشت سەرۆکی ووڵاتان وکۆمپانیاکانیان راوەستان و دەستەپاچەو هەڵکروزاوە چاوەرین تا سەرەیان دێت قسەیەک لەگەڵ نوێنەرانی ووڵاتان و خاوەن کۆمپانیاکان بکەن.وە هەر بە دانپیانانی خۆشیان داوای سواڵو خیریان لی دەکەن ، بە درێی خۆیان

تا کوردستان وعیراق ئاوەدان بکەنەوە . ھەر بۆ بەڵگەی ئەم قسانەمان عەبادی دەوڵەت داوای سەد ملیارد دۆلارمان کۆمەك کردوە بۆ ئاوەدانکردنەوەو ھاوکات گلەیی دەکات کە پێیان نەداون.

بارزانیش لە دیداری لەگەڵ دەسەڵاتدارانی خەڵکی کوەیت دەپاریتەوە کە لە ئاوەدانکردنەوەی عیراق چاویکیان لە کوردستانیش بێت تا کومپانیاکانی نیچێرو مامو براو ئاموزاو بنەماڵەو عەشیرەتەکەشیان لە پشکی سەرمایەگوزاری بیبەش نەکرین.

گاڵتەجار تریش لە نێو ئەم ھەمو روداوانە دانیشتن و دیدارەکانی نێوان عەبادی دزو گەندەڵو کۆنەپەرستی قەومی و تایەفی یە لەگەڵ بارزانی و شاندە بنەماڵەیی و خێڵەکی یە میلیشایی یەکەیان کە کەزەڵەو موئەدەبانە داوا لە عەبادی دەکەن وەک دەسەڵاتداران و نوێنەرانی خەڵکی کوردستان قەبوڵیان کەنەوە .ھەروەھا دەپاڕێنەوەو دەکوروزێنەوە لە سەرانی دەوڵەتەکان تا داوا لە عەبادی بکەن پەیوەندی یەکانیان، ئەگەر نەشگەڕێنەوە بۆ پێش روداوی ١٦ ئوکتوبەری ساڵی رابردوو، ئەوە وەک دەسەڵاتدارانێکی بێئەدەب وەریان گرنەوە.

لەبارەی ئەم ڕایەمەوە لەسەر ئەمانە، لەو بروایەدام ھەر کەسێک کەمێک بە وردیو سایکۆلوژیانە لە وێنەو دیمەنەکانی ناو ئەم دیدارو کۆبونەوەو گفتوگۆیانە سەرنجدات ئەوە ھەمان ڕای منی دەبێت.

جا پیویستە ئەوە بڵیین کە بەراستی مایەی نەنگی و شەرمەزاری یە، ئەمانە تەنھا لەم دوو دەیەیە بونەتە گەورە سەرمایەدارانی دونیاو ،ریژەی سەرمایەکانیشیان لە لایەن ھەر ئەو بانکانەی ئەو وڵاتانە کە دیداری تیدا دەکەنو دەپارینەوە و ئاشکرا کراوە کە سەدان ملیار دۆلارە ،کەچی ئێستا بە سواڵو خێرو سەدەقە بەشداری لەم کۆڕو کۆنگرانە دەکەن ،ئەویش بەناوی خەڵکی ستەملیکراوی دەستی ئەمانەو ،ھەم سەرانی ئەم دەوڵەتە سەرمایەداری یە ئیمپریالیانەو کۆمپانیا زە بەلاحە خوێنخۆرەکانیان.کاتێک کۆمەکیشیان پیدەکەن ریژەیەکی زۆر کەمی بۆ ئاواداکردنەوەو خزمەتگوزاری گشتی سەرفدەکری. زۆری وەک ھەمو داھاتو سەروەتو سامانی وڵات بە دزی و گەندەڵی دەچیتە گیرفانی ئەمانەوە.

لە کۆتاییدا ئەوە بڵێین کە مەرجی کۆتایی ھینان بە ھەمو ئەم روداوە تراژیدیایانەی کە لە سایەی کۆی سیستەمی سەرمایەداری دەگوزەری ،چ لە وڵاتانە زلھیزەکان و، چ لەم وڵاتانە ،ئەوە

پەرەدانە بەم نارەزایەتی یانەی کە لە دەرەوەی کۆنگرەی داڤوس و خودی ئەم ووڵاتانەش روودەدا تا رادەی راپەرین و شۆرش .بەڵام بۆ ناوەرۆکو شیوازکی تەواو ئاسۆوئامانجدارانەی سۆسیالیستی لە رووی سیاسی و رێکخراوەیی یەوە . بە تایبەتی رێکخراوبونی زیاتر چینی کرێکارو تویژە ستەمدیدەکان لە حزب و ریکخراوی جەماوەریدا .

٢٠١٨-١-٢٨

شەڕڤان و ژن و ژیان و عەفرین … ئاری زێندینی

ژن واتە شەڕڤان ژیان واتە ژن شەڕڤان واتە ژن (شەڕڤان و ژن و ژیان وعەفرین)چاوەکان لەسەری بەسانایی گوزەرناکەن دڵەکان دەیانگرنەخۆ مێشك زاخاو دەکەن, سیمبولی بەرخودان و دوژمن بەزێن و دوژمن شکێنە ! با ئیتر نێرەکان نەوەك پیاوەکان دەستهەڵگرن لە ژن لە لێدانی ژن ئارەقەی شەرمەزاری بسڕن بەرامبەر بە ژن چونکە (ژن) شەڕڤان و زێڕەڤان و پارێزڤان قەڵایی بەرەڤانی هەموانە .

ژن, ئەو وشەی لە فەرهەنگی کوردی و کوردەواری چۆن خۆی نوێکردەوەو هاتەوە مەیدانی ڕاستەقینەی ژیان مانا بە خشین بە ژیان جوانکردنی ژیان. پیاوەکان و نێرەکان بێ ژن نەك ناتوانن بژین بەڵکو ناتوانن بێ ژن گوزەران بکەن لە خاك بژین لە نیشتمان بژین لە کوردستان بژین! (شەرڤان وژن و ژیان وعەفرین), تەواوکارودرێژەپێدەری خەباتە لە پێناو ئازادی وسەربەخۆی خۆڕزگارکردن لە کۆیلایەتی وبندەستی.

(شەڕڤان و ژن و ژیان و عەفرین) , پارێزڤان وبەڕەڤان وشۆڕشڤانی ولاتتـانە, گونـدتانە, شارتانە,خاکتـانە, سـەروماڵتانە, قەڵـایی بەرخودانی شەڕڤان و ژنانە ناسنامەی کوردوکوردستانە,زلهێزبەزێنی جیهانە.! (عەفرین) مەڵبەندی شەڕڤان و ژن و ژیان و عەگیدانە, (عەفرین) بەهەشت و ژیانی شەڕڤانانە, (عەفرین) هەوێی خورت و عەگیدانە, ژیان و گیانا خۆ کردیە خەڵات و قەڵات.ئیتر: دایك شەڕڤانە, کچ شەڕڤانە,خوشك شەڕڤانە, ژنەکان و مێیەکان هەموو شەرڤانن! (عەفرین) یەك پارچە تام وبۆو بێن و بەرامەی ژنانە.سە

ربەرزین بەژن , ئاسوودەیین بە ژن , ژیان ژیانە بە ژن,دیاری و خەڵاتی ژیانە (شەڤان و ژن).

دوانزەوانەکەنی ڕاپەڕینی خەڵکی ئێران و ئەنجامگیرییەک … ڕێبوار عارف

وێنەیەکی سەرەتای

کاتێک ئەزمەی ئابوری پاش سالانی 2008 بووە ناوەندی جولاندنی شەقام وناڕەزایەتییەکانی ولاتانی ئەوروپاو ئەمریکا؛ زۆری نەبرد''بەهاری عەرەبی''بەرۆکی بەڕژێمەکانی خۆرهەلاتی ناوەڕاستگرت. هاوکات ڕوداوەکانی ئەم ڕۆژانە، زۆرلایەن دەخوازن کە لەچوارچێوەی هەمان''بەهار''و یان بەجۆریکتر لەبازنەی وەرزی بال بالەنەکانی ڕۆژانی دووی خوردادی''سەیدی خەندان''خاتمی و دواتریش بزوتنەوەی سەوزدا بێت. بەلام ڕاستیەکانی پشت ئەم نارەزایەتیانە شتیکیترمان پێدەلێت؛ بەجۆرێک کە دواین بزماری خۆی بەسەر تابوتی هەموو ئەم جولانەوانەدا، داکوتاوەو ئیتر کاتی هەلگیرسانی ئاگری ژێرخەلەمێشی بزوتنەوەکانی نیو قولای کۆمەلگاو مانەرلیدانی چینی کریکارە. لێرەوە قسە لەسەر هاتنە مەیدانی چینێکە، کە تەنیا جغرافیای سیاسی ئێران ناگەڕێت، بەڵکو دەروازەیەک لە ڕووی ڕۆژهەلاتی ناوەراستدا دەکاتەوە. ئاخەر مرۆڤ کاتێک کەسەرنجی شەپۆلی مانگرتن وناڕەزایەتیە کرێکاریەکانی ئیران دەدات، ناتوانی ئومێدێکی تەواو نەبەخشیت بەو بزوتنەوەی کە تەنیا لەسالەی ڕابردودا بەپێ ئامارە فەرمیەکان زیاتر لە 2000 مانگرتن و ناڕەزایەتی لە سەراسەری ئەم ولاتەدا ئەنجامداوە.بۆیە تێگەشتن لەو ڕاستیەی کە مەکەی ئەم ناڕەزایەتیە فراوانەی خەڵکی ئێران،چینی کرێکارە.

هەر بەم مانایە تێگەشتن لەوەی کە بۆچی خەڵکی ئێران بەهیچ جۆرێ خوازیاری بەسوریا کردن وبەلیبیاکردن وبەمیسرکردنی ئیران نین؛ خوازیاری دووبارە کردنەوەی سیناریۆی بەعیراق کردن نین لە ئیراندا. بۆیە ناشیانەوە بەڕەسەی خامەشکراوی ''بەهاری عەرەبی'' لە

ئیراندا جۆش بدەنەوە. ئەگەرچی ئەمانە خەون وئارەزوی جەریاناتی قەومپەرست وسەلتەنەت تەڵەب وموجاهیدینەو دەمێک ساڵە لە کەمیندان و چـاوەڕوانی لـــوتفی ئەمریکـــاو هاوپەیمانەکانیـــانن بۆ داگیرسانی''چرای سەوز''ی لەخۆین هەڵکشانی ئیران.

دەبێـــت ئەوەش بڵێـــن، ئەگەر کەڵکەڵەیەکـــی ئەم ڕاپەڕینەی ئەمـــڕۆ هاتنەمەیدانی بزوتنەوەی کریکارییە ئەوا هاوپیچ جۆشخواردنەوەی بە بزتنەوەی سوسیالستی و ئازادیخواز بووەتە دوانەیەک تەواوکەرییەک کە هاوکیشەیەکی سیاسی نوی لە کۆمەڵگای ئیراندا هیناوەتە گورێ. کەواتە تیارامـــان لەو هەقیقەتەی کە هاتنەمەیـــدانی بزوتنەوەیەکـــی خۆرسکی لەمجۆرەی ڕاپەڕینی ئەم ڕۆژانەی ئێران لەم ئاستەدا جێگەی تیگەشتنە! لەڕەشەوە تیاڕامان لەهۆکاری تەحەمولی خەلکی ئیران بەبوونی دەسەلاتدارییەتی ئەپارتایدی جنسی، کە توانیویەتی زیاتر لە 150 هەزار ئینسـان لە سـێدارە بـدات، کەتوانیـویەتی خەتـی هەژاری بگەیەنێتە پینج خال ژێر سفرەوە. کەرِ یەَژەی بێکاری گەیاندوەتە سەرو حەوت ملیۆن هێزی کارو لەو ڕێژەیە زیاتریش ئالودە بوون بەمادەی بیهۆشکەرو لەشفرۆشی وچەندین کارەساتیتر..، بەلام دەکرێ بڵێین کەهێشتا بزوتنەوەی کرێکاری ئێران وەک هێزی ئالوگۆڕکەری کۆمەلگا، سەرتۆپی هەموو بزوتنەوەی کرێکاری ولاتانی خۆرهەلاتی ناوەراستە؛ بۆیە ئومید بەستن بەهاتنەمەیدانی ئەم بزوتنەوەیە ڕەهەندگەلێکی یەکجار فراوان لەبەردەم چارەنووسی کۆمەڵگای مرۆڤایەتیدا دەکاتەوە!

ڕاپەڕین لە ئێران

خـــۆی جیـاکەرەوەی خۆپیشانـــدانەکانی ئەم ڕۆژانە لەگەڵ شەپۆلـی ناڕەزایەتییەکانی سالانی ڕابردو لەسەروشیان قۆناغی هاتنە سەرکاری خاتمی؛ لەوەدایە سەرباری ئەوەی کە قسە لەسەر شادەماری ئابورییە، هاوکات لە ڕووی سیاسیەوە بیزارییەکی فراوانی کۆمەلانی خەڵک لە استبدادو گەنـدەلی ونـا بەرابەری ونەفرەتێکـی قـوڵ لـەم دەسـەلاتە هێناوەتە گۆڕێ و ئیتر هیوایەکیان بەوادەکانی چاکسازی ئەم دەسەلاتە نەماوەو خوازیاری نابوتکردن وهەلپەچانیانن! بۆیە دەتوانین بڵێین ئەگەر ئەم هاتنە مەیدانە لە ئێستەشدا پاشەکشەی پێبکرێت و بەدوا مەنزڵگەی خۆی نەگات، بەدلنیاییەوە ئەمە تەنیا پاشەکشەیەکی کاتیە، چونکە جاریکتر حکومەتی ئیسلامی ناگەڕێتەوە قۆناغی بەر لەڕاپەڕینی 29 دیسمبەر. ئەم ڕاپەڕینە مۆری خۆیدا لە تەوێڵی ئەم دەسەلاتەداو لە ئایندەیەکی نزیکدا شاهیدی لە گورنانی دەبین. بۆیە قسە لەسەر ئەوەیە کە ئـاخۆ لەم ڕۆژانەدا چـی ڕوویـدا، دۆخەکە چ ئاراستەیەک

وەردەگرێت وکۆمەگای ئیران و ناوچەکە بەرەو کوێ ملدەنێت و کام ئەلتەرنایو مۆری خۆی لە گۆڕانکاریەکانی ئەم قۆناغە دەدات؟!

کەواتە بەرلەهەرشتێک با بزانین لە ئێراندا چی ڕوویدا ؟!

ئەوەی کە ئەمڕۆژانە ڕوودەدات هەستانەکی جەماوەری خۆرسک وخۆبەخۆیە، بەبێ ئەوەی کەهیچ حزب ولایەنێک خاوەنداریەتی بکەن. سەرەتا لە شاری مشهدەوە تروسکەیەکمان بەدیکرد، پاشان بلێسەی ئاگری ناڕەزایەتیەکان تەنیەوە بە دەیان شارو شارۆچکەیترو ملیۆنەها ئینسان شیعارێکی تازەیان دەوەتەوە کە ئەویش سەرنگونی ئەم ڕژێمەیە ! ڕۆژانی سەرەتای هەوڵێکی زۆردرا بە ئەوەی ئەم ڕاپەڕینە لە بازنەی بزتنەوەی سەوزو کێشمەکیشەکانی نیو دەسەلاتدا بیشان بدەن. بەلام ئەم ڕاپەرینە هەر زوو ڕێگەی خۆی جیاکردەوەو بە خۆرسک بوونی، خۆی لە هەرجۆرە دەخالەت و جێگەو ڕێگەیەکی هیچ کام لەبالەکان وکێشمەکێشی نێو ئەم دەسەلاتە دروختستەوە. بەتایبەت کاتێک کە شیعاری دژی دەسەلات بالی کێشا بەسەر دۆخەکەدا ئیتر هیچ پاساوێک نەماو شانەی ڕوداوەکان بەتەواوی ڕۆشنبوەوە. هەربۆیە حکومەت کەوتنە سەرکوت و ڕەشبگیری وکوشتاری هەلسوڕانێک کەخوازیاری سەرنگونی ئەم دەسەلاتە بوون.

بزوتنەوەیئەکی جەماوەریە سەرنگوکەرو شیعارەکانی.

ئیسلاح تەلب، سولحگەرا، ئیتر تەواوە ماجرا''، ''جمهوری ئیسلامی، نامانەوی نامانەوە'' ، ''جمهوری ئیسلامی مەرگت کاتی هاتووە''،'' سەید عەلی ببورە، ئیتر دەبیت بەرزبیتەوە، مەرگ بە خامنەی، مەرگ بە رۆحانی''،''مەرگ بە دیکتاتۆر'' میلەت گەدای دەکات، ئاغا خودای دەکات '' گیانمان هاتووتە سەر لێومان، کاتی ئازادی گەشتووە''،'' نان، کار، ئازادی '' ئەمانە بەشێک لە جەماوەریترین و گشتگیرترین شیعارەکانی خۆپیشاندانەکانی ئەمڕۆژانەن لە ئیراندا! پرسیارێکە ئەوەیە کە ئایا لەمە ڕۆشنتر بانگەشەی سەرنگونکردنی ئەم حکومەتە دەکرێت، کە نزیک بە چل ساڵە بە زمانی ئاگرو ئاسن دەسەلاتداریەتی بەسەر 80 میلۆن ئینسانا داسەپاندوە. جێگەی ئاماژە پێکردنە کە تایبەتمەندیەکی ئەم ڕاپەرینە سەراسەری بوون و شاری بوونیەتیەتی، کە لە نزیک بە سەد شاری گەورەی بازرگانیدا بەرپابووە. بەدور لە هیچ شێوازیکی ''چریکی و پێکادانی چەکدارانە''. کە ئەمانە لەلایەک بەهانەیەکی لەدەست حکومەت سەندوەتەوە بە بەگەرخستنی کارتی ڕووبەڕووبوونەوە لەگەل تیرۆیسیزمدا. هەرچەند ئەمانە هیچیان لەوە کەم نەکردوەتەوە کە بەپێ ئامارەکان زیاتر لە 20 کەس گیانی

لەدەستداوە و سەدان کەس بریندارەو زیاتر لە 3700 کەسیش دەستگیرکراون. بەپێی سەرئەنجام پرسیارەکە ئەوەیە بە فەرزی ئەوەی کە نارەزایەتییەکانی ئەم ڕۆژانە هێوربێتەوە، بەبڕوای من ئەمە بەهیچ جۆریک بەمانای کۆتای هاتنی ئەم قەیرانە و تێنەپەڕنی کۆمەڵگای ئێران نیە بە تونێلی ئالوگۆڕێکی شۆڕشگێرانەدا. هەربۆیە جێگەی خۆیەتی ئاوڕێک لەو بزوتنەوانە بدەینەوە کە مۆری خۆیان لە گورانی ڕیشەی ئەم کۆمەڵگایە دەدات!

کام هێز ڕەقەم لە چارەنووسی ئەم کۆمەڵگایە دەدات ؟

ئەگەر سەرنگونکردنی حکومەتی ئیسلامی بە فەرز وەرگرین ئەوکاتە قسە لەسەر هاتنە مەیدانی بزوتنەوەیەکی سیاسی کە لە ماوەی 40 ساڵی ڕابردو لە ناوخۆی ئیراندا دەرکەوتووە. پێشتریش ئاماژەمان بە دوو خالی گرنگکرد، کە خەرسک بوونی ڕاپەرین و بزوتنەوەیەک کە دەتوانیت بەتە ئەلتەرنایڤ. هەربۆیە لێرەدا دووبارە دینەوەسەر ئەو دوو خالەو دەبێت لە سەرەتاوە ئەوە ڕۆشن بێت کە ئێمە لێرەدا مەبەستمان هاتنە سەرکاری هیچ حیزبێکی سیاسی نیە، بەئەندازەی ئەوەی کە ئاراستەی باسەکەمان ڕووی لەو بزوتنەوە سیاسییە کە لە ئەمڕۆی ئیراندا بەهەرجیاوازییەکەوە بەدی دەکرێت. ئەمە سەرباری ئەوەی کە بەبڕوای من ئەمڕۆ لە ئیراندا هیچ حزبێکی سیاسی توانا و ئامادەی ئەوەی نیە کە بەتەنیا ئەم دۆخە بە ئاراستەی شۆڕش و ئالوگۆڕێکی ڕیشەیدا بەرێت.
بەپێی لێرەدا دەمانەوێت دەستنیشانی سێ کوچکەیەک بکەین کە لە هاوکیشەی بەدەستەوە گرتنی دەسەلاتدا پیگەیان هەیە. لەسەردەمانێکدا کە باس لە ئایندەی ئیران و ئەو بزوتنەوە سیاسیانە ڕیشەدارانە دەکەین کە لەم کۆمەڵگایەدا هەیە؛ واتە باس لەتوانا و پیتانسیلەکان و لەئامادەی ئەو هێزە دەکەین، کە لە ئایندەیەکی نزیکدا دەتوانە مۆری خۆیان بدەن لە ڕووداوەکانی ئیران و ببنە بەدیلی ئەم بارودۆخەو ئەو بۆشایە سیاسیەی لەگوریدایە پڕکەنەوە. ئەمە واتە تیپەڕاندنی ئەم قۆناغەی کە بزوتنەوەیەکی خۆریسکی کە ئەمڕۆ پانتای کۆمەڵکای ئیرانی تەنیوەتەوە، بە جێگیربونی ئەو بزوتنەوە سیاسیەی کەدەبێتە ڕابەرو ڕێکخەری جولانەوەکانی ئایندەو شۆڕشێک کە بەرپا دەبێت. لێرەوە دەکرێت ئاوڕ لە سێ بزوتنەوەی سیاسی بدەینەوە وەک بەرچاوترین کارکتەری سیاسی کۆمەڵگای ئیران، کە بەم شیوەیە.

یەکەم: ناسیونالیزمی لایەنگری غەرب/ ناسیونالیزمی لایەنگری غەرب
بزوتنەوەیەکی سیاسی ڕیشەداری پشت بەستوە بە بازاری ئازادی وسیستەمی سەرمایەداری غەرب تەمەنێکی تولانیان هەیە لە ئیراندا.

جیاواز لەهەر ئالوگۆڕێک کە بە سەریاندا هاتووە لە ئێستەو ڕابردودا، ئەمانە لەو حزبانەدا خۆیان دەبیننەوە کەسەر بەمشرتە تەلبان وسلتەنەت تەلبەکانن. بەلام لەڕاستیدا چاوگیرانەکی خێرا بەسەر بارودۆخی سیاسی ئیران وئاستی چاوەڕوانیەکانی خەلک و مۆدێرنیزم و ڕادیکالیزمەک کە بەدیدەکرێ، ئەم بزوتنەویە سەرباری پشتیوانەی زۆری ولاتانی غەرب و ئەمریکا، بەلام لەناوخۆی ئیراندا هێزێکی ڕیشەدارنین، تەنانەت بەشەکیان وەک مجاهیدینی خەلک دەکرێت لە پیچی ڕووداویکدا ئیران بەرەو کارەسات وبەرەو دۆخی بە سوریاکردن و بەعیراق بردندا بەرن. سەرباری هەموو ئەمانەش بە بەڕوای من ئەم لایەنانە شانسی بەدەستەوەگرتنی دەسەلاتی لاوازە، بە تایبەت ئەزمونیک کەخەلکی ئیران لە ڕووداوەکانی بەهاری عەرەبی و ئەفریقاوە وەریانگرتووە زۆر دلبەستەو گریدراونین بە دەخالەت وپشتیوانی ولاتانی غەرب و ئەمریکا.

دووهەم: بزوتنەوەی ناسیونال ئیسلامی/ بەدەر لەوەی کە کوی ئەم بزوتنەوە بنەمای فەرهەنگی سیاسی اقتسادی لەسەر فەرهەنگی میللی وئیسلامی راوەستاوە، هاوکات بەشەک لە نازنامەی ئەم جولانەوەیە دژی مۆدیرن بوون و دژی غەرب بون وەک لە دەورانیکدا دەیان ووت’’نە شەرقەو نە غەربی یە، جمهوری ئیسلامیە’ بەئەستەشیەوە کە ئەگەر ڕاوەستانەک لەسەر بانەی ئیسلاحتەلب ودووی خوردادەکان هەبەت، ئەمە بەمانای ئەوەنیە کە شانسی پیشوازیکردنیان هەبەت لەلایەن خەلکی ئیرانەوە؛ چونکە بەشەکی بەرچاو لە کوشت وکوشتارەکانی چەند دەهەی رابدرو لەڕێگەی سەرانی هەمان ئەم بزوتنەوە ئیسلاح تەلەبەن. دەورانیک ئەم بزوتنەوەیە گەلەک لەو حزب ولایەنانەی وەک جبهەی میلی، ئەکسەریەت و حزبی تودەو تەنانەت مجاهیدینی بەدوای خۆیدا پەلکیشکردبوو. بەلام لە راستیدا ئەمرە شانسی ئەم بالانە لە لاوازیدایە. بەبڕوای من کەی ئەم باڵو لایەنانەی نێو ئەم بزوتنەوەیە تا ئەوکاتە مانایەکی دەبەت کە جمهوری ئیسلامی ئیران لە دەسەلاتدا ماوەتەوە.

کەواتە پرسیارەکە ئەوەیە لەسەردەمانیکدا کە ئەمە لە سەراسەری جیهانەوە ڕۆژانە شاهیدی شەر و کوشتار، گەماوری ئابوری، نەداری وهەژاری، برسیەتی ونەهامەتیە یەک لەدوای یەکەکانی ژیانیداین. لە کاتەکدا کە جیهان لەبەر چاوچنۆکی و جەبەروتی ستەمارانەی نیزامی سەرمایەداریدا دووچاری گەورەترین کارەسات و ڕووداوە تراژیدیەکانی ڕۆژانە دەبەتەوە لە سەردەمانەکدا کە نیولیبرالیزم و بازاری ئازادو قەیرانە یەک دوای یەکەکانیان تەنیا بە تالکردن و

هەرەسپێهێنانی ئەم ئاستە لە ژیانی ئەمەی مرۆق کۆتای پێدێت، کاتی ئەوە هاتووە کەمرۆقایەتی ڕاچلەکێت و مل نەدات بەو بەربەریەتەی کە ئەم نیزامە دەیەوێت بە ئەبەد بیکاتە گەردنمان. گەشەی سەرمایەو گەشەی تەکنەلۆژیاو گەشەی زانست وهەموو بوارەکانی تری ژیانی پێویستی بەوەیە کە ئیتر نیزامیکتر بەدیلیکیترو ئایندەیەکی تر بۆ خۆی دیاری بکات.

کەواتە پرسیارەکە ئەوەیە کە ئاخۆ چ بزوتنەوەیەک دەتوانیت چارەنووسی ئەم کۆمەلگایە رەقەم لی بدات؟! سیهەم: بزوتنەوەی کۆمۆنیستی/ ئیران بەرەو کوێ ؟ئەو پرسیارەیە ئەمڕۆ لەهەموو کات زیاتر بەرۆکی کۆمۆنیستەکان دەگرێت و ئەو سنوورەیان بۆ دیاری دەکات کە ئەگەر نایانەوێت ببنە بەشێکی بەجێماو لە مێژوو، ئیتر کاتی ئەوجۆرەو ئەو شێوەیە لە دەخالتگەری سیاسی کە ئیران بکرێتە مەبەندی گوڕینی هاوکێشەکانی جیهان وئەمجارەیان پاش سەد سال تیپەربوون بەسەر شۆڕشی ئۆکتۆبەردا، ئۆکتۆبەریکتر لەم جغرافیا سیاسیەدا سەرلەنوێ بنیادبنینەوە بۆ گورینی هاوکێشەکانی جیهان و ئایندەیەکی شایستە بە ئینسان بۆ کۆمەلگای مرۆقایەتی بەرهەم بهێنێن. کە ئەمەش بەپلەی یەکەم لە گەرەوی ریکخستنی چینی کریکاردایە، کە ئەمڕۆ لە ئاست وقامەتێکی جیاوازدا هاتووەتەمەیدان.

هەربۆیە دەوتریت ئێستە ئیتر بەپلەی یەکەم تۆپ لەمەیدانی بزوتنەوەی کۆمۆنیستیدایە؛ نە بەو مانا تەشکیلاتیەی کە ئاخۆ کام لەم حزبە سیاسیانەی ئەمڕۆ بەناو مەرکی هەلسورانی سیاسیان درێژە پێدەدەن چەندە دەتوانن و یان لەڕاستیدا هەر دەتوانن ببنە ئەو بەدیلەی کە ئەم کۆمەلگایە پیویستی پیەتی. بەڵکو بەومانایەی کەزیندەیاد منسوری حیکمەت دەیگوت'' بزوتنەوەی کۆمۆنیزمی کریکاری زۆر فراوانترە لە بازنەی ئەم حزبەیە. ئەم بزوتنەوەیە هێشتا تەنانەت گەشەیەکی زۆر بچوکی لە توانا کۆمەلایەکانی خۆی سەری هەڵنەداوە.'' بۆیە پرسیارەکە ئەوەیە کە ئایا کەی هەموو حزب و ڕێکخراو کەسایەتیەکانی سەر بەم بزوتنەوەیە لەئاست بەرپرسیاریەتی وەلامدانەوە بەو ئایندەیەن کە کۆمۆنیزم بخاتە ئاستانەی بەدەستەوە گرتنی دەسەلاتی سیاسی. دواجار ئەوەش بەڵام ئەگەر هەلسوڕوانی ئەم بزوتنەوەیە هەر ڕادەیەک لەدەمارگیری سیکتاریستیشیان هەبێت، ئەوا بڕواناکەم بەرگەی ئەو شەپۆلی ''دەورانی شۆرشگیرانە'' بگرن کە دەکرێت هەموومان لەوەی فێربین. تەنیا شتێک کەبتوانێت پێکەوە گریمان بدات، ئەو بەرژەوەندیە چینایەتییە کەدەتوانێت ڕیشەی

بنیادانی هەنگاوەکانی ئایندە بێت. کەواتە تەیەک کە زیاتر ئیدعات هەیە زۆرتر لە بەرامبەر بە چارەنووسی ئەم بزوتنەوەیەدا بەرپرسیاریت لە بەرامبەر بەشکست وئایندەی بزوتنەوەی کۆمۆنیستی وکریکاری لە ئیراندا.

ئەگەر دیقەت بکەین ئەوەی کە ئەمڕۆ ڕودەدات هەستانەکی جەماوەری خۆبەخۆیە، بەبێ ئەوەی کە هیچ حزب ولایەنیک خاوەنداریەتی بکەن. دیارە ئەگەر تائیسە ئەم خۆرسک بوونە خالی بێ هێزی ئەم جولانەوەیە بووبێت، ئەوا ئاراستەکردنی ئەم دۆخە تا ئاستانەی شۆڕش ویەکلا کردنەوەی ئایندەی ئەم حکومەتە، ئەم خالە بەهێزە ئەرکی خۆی دەداتە دەست ئەو بزوتنەوە سیاسیەی کە ئامادەی ڕابەری کردن وپێکهینانی گورانکاریەکی ڕیشەیە بە خستنەوە سەرپێ کۆمەلگاو بەدەستەوەگرتنی دەسەلاتی سیاسی. کەواتە بنەڕەتیترین ئامادەسازی بە گەرینی ئەم هەستانە جەماوەریە خۆرسکیە هیزیکی شۆرشگیری ڕێکخەر بەتەمەیدان و وەک بەدیلێک ئەمری بنیادنانی پاییەکانی شەڕش وئاسوکانی دیاری بکات وکۆمەلگا بە گورنکاریەکی ڕیشەی ئامادە دەکات. لێرەدا پرسیارەکە ئەوەیە کە ئایا کام حزب وبزوتنەوەی سیاسی ئامادەی لە ئەستۆگرتنی وەها ئەرک و مەهامەکە کە تەواوی هاوکێشەکان لە بەرژەوەندی زەربەی زۆری خەلکی ئیراندا بگرێتە ئەستۆ و کۆتای بەستەم و چەوسانەوە سیاسی وچینایەتیەو بەکاری بەکرێ گرتەو ستەمی میللی وهەرجەرە ناعەدالەتی ونابەرابەریەک بهینیت.؟! بەبروای من وەلامدانەوەی ئەم پرسیارە لە گروی ئامادەی و دەخالەتگەری سیاسی ئەو بزوتنەوە سیاسیەدایە کە زیاترین شانسی لە ئەستۆگرتنی ئەم ئەرکە میژووەی هەیە. کەواتە جەگەی خۆیەتی کە ئاوڕێک لە بارودۆخی سیاسی ئیران و ئەگەر و ئامادەی ئەو بزوتنەوە سیاسیە بدەینەوە کە شایستەی ئەم گۆرانکاریە میژوییە کە دەتوانیت نەک ئیران بەلکو خۆرهەلاتی ناوەراست ڕووبەرووی گورانکاریەکی یەکجار گەورەی ئەوتۆ بکاتەوە کە بتوانیت هاوکیشەکانی ئەمڕۆی جیهان ئالوگور بەسەردا بینیت.

ئەمڕۆ مەسەلەی سەرەکی ڕیکخراوبونە لە شێوەی حزبی و ناحزبی و جەماوەریدا، لە شوێنی کارو ژیاندا. جەختنی ئاسەی سیاسی لایەنی کەم لە نەو ڕیزی فراوانی ڕابەرانی کریکاری و ناڕەزایەتیەکاندا مەسەلەیەکی هەجگار فەوریە. "روخانی رژیم"و بەردەوام بون تا ڕوخانی دەسەڵاتی سەرمایە و دامەزراندنی حکومەتی کرێکاری لە چوارچیوەی گشتیدا پەیوستە ئەو ئاسەیە بێت. بەلام لە نیوان ئاسەی سیاسی یان ستراتیژیدا، گەلێک ئاراستەو کەناڵی جیاواز هەیە، گەلەک

تاکتیک و وەستان و پەلاماردان هەیە، لەهەمانکاتدا پۆینتێکی دیکەی جدی کە پێویستە لە بەرچاوی بگرین، خەباتە لەنێو بزوتنەوەی کرێکاری وڕێکخستن ودابینکردنی رابەرێکی شایستەیە لە شوینی کارو خەبات وتیکوشانیاندا. ئەوەی دەکرێ لەمبارەوە جێگەی ئومیدبێت ئەوەیە کاتێک کەهاوکیشەکان لەبەرژوەندی هاتنە مەیدانی دەخیکی شۆرشگیرانە دەگۆڕێ، ئەوکاتە نەخەلک تەحەمولی ئەم ڕژێمە دەکەن ونەئەم ڕژیمە توانای حکومەت کردنی بەسەر خەلکدا هەیە. بۆیە لیرەدا باسەکە دیتەسەر پرکردنەوەی ئەو بەشایەوهاتنەمەیدانی بزوتنەوەیەک کەشایستە رابەریکردنی شۆرشێک بێت کە لەئایندەیەکی نزیکدا بەرۆکمان دەگرێت! بۆیە لەهەنگاوی یەکەمدا ئەمری فەوری چەپ وکۆمۆنیستەکانی ئیران کۆبوونەیە لە دەوری پلاتفۆرمێکی دیاریکرا کە لایەنی کەم ماف وئازادیە سیاسی و کۆمەلایەتی ویاسای و فەردیەکان بکریتە بنەما بەجۆرێک کە جەوهەری دەسەلاتداریەتی ئایندەی ئیران بکریتە هەوینی ئەو پلاتفۆرمەی کە دەکریت نەواتی لیکنزیک کردنەوەو هەنگاونانی چارەنووسازبێت بۆ ئایندە! ...

ناوچەکەو چارەنووسی ئیسلامی سیاسی

حکومەتی ئیسلامی ئیران لەگەڵ هاتنە سەرکاری وەک جەمسەرێکی بەهێزوکارای ئەو قۆناغە، وەک یەکەمین حکومەتی ئیسلامی سیاسی لە سەدەی رابردودا، تەنیا بەوەوە نەوەستا کە پایەکانی خۆی لە ئیران داسەپێنیت. بەڵکو هاوکات بەزووی تەشنەی سەندو خۆرهەلاتی ناوەراست بەهەمان ڤایرۆزی ئیسلامی سیاسی بارگاویکردو دواتر پەلی بە زۆر ولاتی تری جیهان کوتا. کاتێک سوریا لەماوەی چەند ساڵ شەڕ وێرانکاریدا دەبێتە ناوەندی کەشمەکەشی هەموو جەمسەرە جیاوازەکانی دنیا بە ئەمریکاشەوە، ئەوە تەنیا حکومەتی ئەسەد نیە کە ناروخێت بەڵکو ئیرانیشە دەبێتە براوەی سەرەکی ئەم شەڕە. ڕەنگە نفوزی سیاسی ئەم دەسەلاتە لەنێو حکومەت وپەرلمانی عیراقدا زۆر پیویستی بە سەلماندن و بەڵگەهینانەوە نەبیت. دیقەت بکەن کاتیک کە لەم دوایانەدا حسن نصرالله سخرانیەک دەکات چۆن شانازی بەوەوە دەکات کەهەر لەچەک وتەقەمەنی وجبەخانەکانیانەوە تا دەرمان وپیویستیەکانی ڕۆژانەو بژێوی ژیان لە ئیرانەوە دابین دەکری. ئەی کەواتە کاتێک کە ئەم حکومەتە گۆڕی ون دەکات ئاخۆ چ مانایەک بە مانەوەی ئەم جروجانەوەرەو هاوشێوەکانیان دەمێنێتەوە، بە ئەردۆگان حزب وحکومەتەکەشیەوە؟ ئاخۆ چەندە سەرلەنەی هاوکێشەکانی ناوچەکە بەشێوەیەکی گشتی گۆڕانێکی زۆر جدی بەسەردا دیت وچۆن هاوکیشەکان پیچەوانە دەبیتەوە بە زیانی ئیسلامی سیاسی لە ناوچەکەدا!

کوردستان و ئاکامەکانی ڕاپەرین

ئەگەر ڕاپەرین وناڕەزایەتیەکانی خەڵکی ئێران لەم قۆناغەدا بەهۆی سەراسەری بوونی شیعاری دژ بەحکومەتی ئیسلامیەوە، دەخیکی ئومیدبەخشی بە ئایندەی ئەم جولانەوەیە بەخشی؛ ئەوا هاوکات پرسیاری کاریگەریەکانی ئەم دۆخە لەسەر ئایندەی بارودۆخی سیاسی کوردستان جێگەی تیارامانێکی زیاترە. ئەگەر یەکێک لەتایبەتمەندیەکانی ڕاپەرینی خەلکی ئیران دژی دەسەلات شیعاری برەن و بروخی بوو، ئەوا بەهەمان شێوە، لەچەند هەفتەی ڕابردودا زۆرێک لە شارەکانی کوردستان هەمان شیعار ببووە وەردی سەر زمانی خۆپیشاندەران، نەک ئەوەی وەک ڕابردو داواکاریەکی تایبەت بۆ چاکسازی بکریتە ئامانج. بەهەمان شیوە ئەمە لە میژووی دەسەلاتداریەتی ئەحزابی قەومیدا یەکەم جاربوو لەو ئاستە فراوانەدا دەنگی برەو بروخی حکومەتی هەریم ببیستریت؛ کە بەبروای من ئەمە ناکری وەک ڕێکەوت و ڕوداوێکی زووگوزەر تەماشا بکرێ.

هەربۆیە ئەم دووخالە هاوبەشە بەهەموو جیاوازیەکانیەوە، گەشەیەک بە وەلامدانەوە بەو پرسیارەی کە ئاخۆ پریشکی شۆڕش و ڕاپەرینی خەلکی ئازادیخوازی ئیران چ کاریگەریەکی لەسەر کوردستان دەبیت. ئەگەر فاکتەری بێزاربوونی خەلک وبێ باوەڕی تەواویان بەم حزب وحکومەتە ئیزافە بکەین، ئەگەر فەزای ئازادو ئاوەلاو ڕادیکال وئاستی چاوەروانیەکانی خەڵکی لەبەرچاو بگرین، ئەگەر تەنگ پێهەلچنە ئەحزابی ئیسلامی بەنەمانی حکومەتی ئیسلامی لەبەرچاو بگرین، ئەگەر گەڕانەوەی ئیرادەی خەڵک و هاتنەمەیدانی گەنجان و ژنان دژ بەهەرجۆرە ستەم وکۆنەپەرستیەک لەبەرچاو بگرین. ئەوا زۆر باشتر لە جەوهەری ئەو مەترسیە حالی دەبین کە چۆن و لە چ ئاستیکدا هاوکیشەکانی نەک بەتەنیا کوردستان بەلکو دەست کۆتاکردنی ئسلامی سیاسی لەسەراسەری عیراق بەخۆی فاکتەریکی ئومید بەخشە کە دەکریت ئایندەی لەسەر بنیادبنریت. هەربۆیە بەبروای من وەک چۆن هاتنە سەرکاری حکومەتی ئیسلامی کارەساتگەلێکی یەکجار گەورەی لە ناوچەکەدا بەدوای خۆیدا دێنێت، بەهەمان شێوە سەرنگون کردنیشی هیواو ئومیدێکی گەورە بەدوای خۆیدا دێنێت. بەو جیاوازیەوە کە 40 سال لەمەوبەر کۆنەپەرستی ئیسلامی سیاسی تیدا بەهێزبوو، ئەمڕۆ ڕادیکالیزم وبەرابەرخوازی تیدا بەهیز دەبێت. بەلام ئەم جارەیان بە ئەندازەی بازنەی ناوچەی خۆپیشاندانەکان دەنگێکی بلندی نەخۆرمان بە کەی دەسەلات بیست. کەهیچ گومانێکم نیە لە وەی ئایندەی شۆڕش و ڕاپەرینەکانی ئیران ئەم دەنگە دەگەیەنیتە شوێنیکیترو جیاواز

ئومیدبەخشمان دەدات بەگویدا.

ناوچەکەو جولانەوەیەکی ڕادیکال

کاتیک کە دەلین حکومەتی ئیسلامی، ئەمە هاوتایە بە سەنگساری ژنان و تیرۆرو کوشتاریان، بە بێبەش کردنیان لە زۆربەی ماف وئازادیەکانیان، ب□□گرتن لەبڕیاردان لە چارەنووسیان، لە سیغەو نابەرابەری و لە کویلە کردنی ژنان لە بازنەی نفوزی دەسەلاتداریەتی خۆیاندا. یانی دەخالەتکردن لە ژیانی تایبەتی، لە شەرعیەتدان بە ستەم و چەوسانەوە لە سانسۆرو لەنەبوونی مافی دەنگدان ومافی مانگرتن وخۆپیشاندان و لەریگرتن بە ئاین و بیروباوەری جیاوازو لەبێ دینی و ئاتیست بوون لە هۆمۆسیکسیوالەتی و لێسپین، لە هەرجۆرە بیروباوەرێکی ئازادیخوازانەو سوسیالیستی و کۆمۆنستی. لە ووشەیەکدا ڕووخانی حکومەتی ئیسلامی یانی دارمانی پارەسەنگی کۆنەپەرستی کەهەموو ئەمانە ئەم حکومەتە لەگەل خۆیدا هێناویەتی و بە زەبری سەرکوت و دراوی هەلرژاو تەرزیقکراو بە خەلکی ناوچەکە.

بۆیە بەڕۆشتنی ئەم دەسەلاتە هاوکێشەکان تائاستانەی پێچەوانەکەی دەگوڕێت و بالانسی دۆخەکە لە بەرژەوەندی مر□قایەتیدا دەگۆڕێت! هەموو ئەمانە لەکاتیکدایە کە دۆخی قەیراناوی ناوچەکەو نارەزایەتیەکانی شەقام و قولبوونەوەی کێشمەکێشی سیاسی چینایەتی لەم ناوچەیەدا بەردەوام لە بەرزونزم بوونەوەدایە. ئەگەر خۆسوتانی گەنجێک لە تونس بووە هەوێنی ڕاپ□ین□□کی سەراسەری و بەدوایدا بەهاری عەرەبی هێنا، ئەوا بەدلنیای ڕاپەرینی خەڵکی ئێران لە ئاستێکی زۆر بالاتردا، بە سونەت و شیوازو ڕەوشیتکی زۆر جیاوازەوە خەلکی ناوچەکە بە گوروتاویکترەوە سەرگەرمی گەڕانەوەی ئیرادەو ئومیدیکی نوێ دەبن بۆ بنیادنانی کۆمەلگایەکی ئینسانیتری شایستە بە ژیانی ئینسان لەم هەزارەی سیهەمەدا!

ڕاپەرینی خەڵکی ئیران و پشتیوانەیەکی نیونەتەوەی

ووتمان کاریگەریەکانی ڕاپ□ینی خەڵکی ئیران چ گۆڕانکاریەک لەدەوردا دروست دەکات. پێچەوانەکەشی دروستە. واتە کاریگەری بەرەی ئازادیخواز لەبەرامبەر بە ئایندەو چارەنووسی ئەو گۆرانکاریانەی کە لە ئیراندا دینەگورێ، ئاخۆ دەخالەتگەری ل□ پرۆسەی ئەم روداوانەدا چەندە بە ئەرکی شۆرشگیرانەی خۆیان دەزانن. لەمبارەوە ئەوەندە بەسە خۆمان بەخاوەنی نازنامەیەکی ئینسانی بزانین وخوازیاری ئازادی وبەرابەری هاوجۆرەکانمان بین. کەسانیکبین کە

راوەستانەوە دژ بەئیسلامی سیاسی وتیرۆریزم وناعەدالەتی بەئەرکی سەرشانی خۆیان بزانین. ئەوەندە بەسە، ئومێدێک کە لەئەم ڕۆژانەدا دلی زۆربەمانی شادو پرهیواکردوە بکەینە هەوینی هەڵوێستێکی دەخالەتگەرانە. کەواتە لەڕەوە داکۆکیکردن لەم راپەرینە ئەرکیکمان دەخاتە ئەستۆ تابتوانین لەهەرشوێنکی ئەم جیهانە، وەک بەشێک لەدەنگی ڕاپەرین دەرکەوین. بۆیە نەک هەر بەشداریکردنمان لەهەر خۆپیشاندان دەنگ هەلبرینێکدا گرنگە، بەڵکو لەمانەش زۆر گرنگتر ئەوەیە کە ڕوو لەبیرورای گشتی وحزب و ریکخراوەکانی ئەم ولاتانەو پەرلەمان و کەسایەتیە دیارەکان بکەین وپیانبلین کەتایهینان بەدەسەلاتداریەتی حکومەتی مەرگوسیدارە،هەنگاویکی گەورەو پر بایەخە بۆ گەڕانەوەی ئاسایشی ئەم ولاتانە و دامالینی ئیسلامی سیاسی وبنکەو بارگە تیرۆریستەکانیان لەجەرگەی ولاتانی ئەوروپاو جیهاندا. کاتی ئەوە هاتووە کە بەستەلەکی ئەم بیدەنگیە بشکینین وبەرەی ئازادیخوازی ئەم ولاتانەش بکەینە پالپشتی راپەرینیک کە ژیانی 80 ملیون ئینسان لە ئەسارەت وچەوسانەوە رزگاردەکات. ئاخەر ئەوەی ئەم ڕۆژانە لەئیراندا رودەدات ئەگەر بگاتە دوائامانجی خۆی، بەدوری مەزانن بیتە هەوێنی زیندوکردنەوەی هاوپشتیەکی تری نیونەتەوەی ودەیان وسەدان حزب و ریکخراوەی چەپ وکریکاری ببنە پشتوپەنای ئەوەی کە لەئیراندا رودەدات کەبیتە هەوینی وەرچەرخانکی میژووی لە مرۆقایەتیدا.

مەترسیەکانی بەردەم ئایندەو ئەگەریک

هەزگەلی سیناریۆی ڕەشی وەک مجاهیدین کەچۆن لەقۆناغی هاوپەیمانیەتی دەسەلاتداریەتی بەعسدا، ڕۆڵی هێزێکی سەرکوتگەری دەبینە، درێژپێدان بەهەمان ئەرک وشێوازی دەخالەتکردن لەئائیندەی ئیراندا کراوەیەو شتێکی زیاتریان لێ چاوەران ناکری. هەربۆیە بەکارهینانی ئەم لایەنە، لەلایەن ئەمریکاو ولاتانی غەرب هەمووجۆرە پشگیری کردنیکی مادی، لۆجستی و..ئەگەرەکی یەکجار جدیە؛ بۆ دەخالەتگەری سیاسی وبەهیزکردنی پێگەی خۆیان لە ئایندەی ئیراندا. ناکرێ لێرەدا ئاماژەیەک بەوە نەکرێ کەدەست بردن بۆ چەک وهەرجۆرە سونەتێکی هاوشێوەی ئەوەی کەئەمرۆ هەندێ لە حزبە ناسیونالستەکان بۆی لەکەمیندان مەترسیەکترە کە دەتوانێت پاساو بەهانەکانیی جمهوری ئیسلامی ئیران کاراتر بکات بۆ سەرکوت لەخوێن هەڵکێشانی شاروشارۆچەکانی کوردستان وپاشەکشەپێکردنی ئەم بزوتنەوەیە. کە دورنیە هەر ئەو دۆخە دەرفەتێک بە هەندێ لە هێزە نیودەولەتیەکان بکاتەوە کە بەهەر بەهانەو پاساوێکەوە بێت دەخالەت بکەن

لەوداوەکاندا؛ لەپێش هەمووشیانەوە بەتایبەت روسیاو هەندیک لەولاتانیتری ناوچەکە پەنجەیان لەسەر پەلەپیتکەدایە. دیارە وەها دۆخێک پاساوەکی جدی دەداتە دەست حکومەتی ئیسلامی کە بەبەهانەی دەخالەتی تیرۆریستان ومنافقین و مجاهدین وئیمپریالزمی ئەمریکا.

بۆیە هەلسپاردن وبەتالکردنەوەی هەموو ئەو ئەگەرانە ئەرکی فەوری هەر هەزەکی شۆرشگیرو چەپ و ئازادیخوازە کە بەوپەری بەرپرسیاریەتیەوە مامەلە لەگەل ئەم دۆخەدا بکات. هەربۆیە ئەگەر بمانەویت ئەنجامگیریەکی ئەرینی ئەم بارودۆخە بکەین، ئەوا گورینی هاوکیشەکە لە گرەوی پراتیکیکی دەخالەتگەرانەی کۆمۆنیستەکاندایە، بەجۆریک کە هەموو مەترسیەکانی بەردەم ئایندەی شۆرش راپەرینی ئیران، ڕابماڵێت. بەتایبەت ئەمە لەکاتیکدایە کە ئیمە پیشتر ئاماژەیەکمان بە ئامادەی سە بزوتنەوەکرد بە بەدەستەوە گرتنی دەسەلات، بەلام لە راستیدا ئەمە شەرە شەری سەرومال کە بەمانایەک تەنیا لەنیوان دوو ئوردوی کریکاران و سەرمایەداراندایە. هەربۆیە لەمبارەوە بەدلنیای ریکخرابوون و رابەریکردن وئاسەدارکردنی ئەو شۆرشەی کەهاوکیشە سیاسیەکانی ئیران وناوچەکە بەتەواوی دەگوریت، ئەو پرسیارەیە کە ئایا پاش تیپەربوونی سەدا سال جاریکتر کۆمۆنیستەکان دینیتەوە سەر شانەی سیاسی رووداوەکانی دنیا، یان ئەوەیە کە دەیان سالی تر لە هەر هیواو ئایندەیەکی ئومیدبەخشانە، بێ بەشیان دەکات!

ئایەتی زەیتون ... یوسف عەبدوڵڵا

تۆ کە لە بەتانی و
خانی ناگەیت،
تەفسیری ئەم سورەتانەت چۆن پێدەکرێ!
...
ئەم ئایەتانە مەخوێنەوە..
ئەو کاتەی میحرابەکان دەبنە تونێلی بارووت،
ئەم بەرمالەی نوێژە، دەبێتە سفرەی هەژاران!

…
تۆ کە هێشتا..
خوێنی قەتڵی فریشتەکان..
بەناوچاوانتەوەیە،
سوژدەی چی دەبەیت!
…
ناترسی سەیدە پیرەکەی عەفرین،
لە کێوی هەوارەوە..
خودا بکات بەگژتا!
…
بەمزی و تورتی زەیتون قەسەم
ئەم بەهەشتی زەمینە
بێ درەختی سەوز و
ئاسمانی حەز و
زەوی پڕ چێژ هەڵناکات
…

کەڵەشێر شیعری … نزار قەبانی

وەرگێڕانی بەدەستکاریەوە : پشکۆ ناکام

ل□گ□□ک□کەمانا
کەڵەشێرێکی خوێن رێژ هەیە
پەڕی هەمو
مریشکەکانی گەڕەکی دەرهێناوە
بەیانیان
بەر دەنوکیان ئەیا
راویان ئەنێ
سواریان ئەبێ
و
دوایی بێ ئەوەی
ناوی یەکێکیان بزانێ
جێیان ئەهێڵێ …

***

ل□گ□□ک□کەمانا
کەڵەشێرێک
وەک رۆستەمی زاڵ
هەمو بەیانیەک
بەدەنگێکی زوڵاڵ
ئەقیڕێنێ
بەڕیشە سورەکەیەوە
شەوو رۆژ
دامان ئەپڵؤسێێ
ئەو کەڵەشێرە
تاک و تەنیایە
..… نەمرە
دەسەڵا تێکی
زەبەلاح و بەزەبرە

***

ل□گ□□ک□کەمان
کەڵەشێرێکی دوژمنکاری
فاشیستی
هەڵگری .. بیری .. نازی ..
هەیە
کەکاتی خۆی
بەدەبا بە
دەسەڵاتی دزی
ئازادی و ئازادی خوازانی
دەست بەسەرکرد
نیشتیمانێکی سڕیەوە
گەلێکی سڕیەوە
زمان و فەرهەنگێکی
سڕیەوە
یادی لەدایک بوونی
مناڵانی سڕیەوە
ناوی هەمو گوڵەکانی
سڕیەوە

***

لـ□گ□□ک□کەما نا
کەڵەشێرێک ه□ یە
لـە بۆنە ن□ تەو□ یـیەکا نا
بەرگی ژ□ نراڵ
ئ□ پۆشێ …!!
سێکس ئەخوا
سێکس ئەخوا تەوە
بەسێکسیش
سەرخۆش ئ□ بێ
سواری پاپۆڕێکی
پڕلـە “لاشە “ ئ□ بێ
و
سوپا یەک لـە “گۆی مەمک “
ئ□ بەزێنـێ

***

لـ□گ□□ک□کەما نا
کەڵەشێرێکی بەناو
رەسەنی کوردی
ه□ یە
بەهەزار پیاو
هەموما نی داگیر کردوە

***

لـ□گ□□ک□کەما نا
کەڵەشێرێکی نەخوێنـەوار
ه□ یە
سەرکردەی یەکێک
لـە میلشیاکانی
ئەم ووڵات□ یە
جگە لـە راونان و وێرانەکاری
هیچ فێر نەبوە
جگە لـەساختەکردن لـە
دراوەکان
هیچ فێر نەبوە
بۆی بکرێ

موڵکی باوکی ئەفرۆشێ
ئەڵقەی دەستی ئەخاتە
مەزادەوە
و
دانی مردوەکانیش
ئەدزێ … !!

***

لەگەڕەکەکەمانا
کەڵەشێرێک هەیە
هەمو بەهرەی
گوللەیە
و
بینێ بەسەری
هەرچی ووشەوە هەیە

***

لەگەڕەکەکەمانا
کەڵەشێرێکی شێتی توڕە هەیە
وەک حاجیەک
قسە ئەکا
و
وەک خەلیفەیەک
خۆی بائەیا
و
لەسەکۆی مزگەوت
هاوار ئەکا
خوای گەورە، خوای گەورە
منم دەوڵەت
و
منم یاسا

***

کێ بەدەنگمانەوە دێ
و
دەغڵ و دانمان

چؤن پێ بگا !؟
و
خێرو بەرەکەت
ب□ ئێمەش بگا !
ئەم وڵا تە
خوا تیا حاکم نیە
” کەڵەشێر” ەک□ یە
چۆنی بوێ
وا حوکم ئەکا

***

لەلای ئێمە
کەڵەشێرێک یەت و
کەڵەشێرێک ئەڕوات
دا پڵؤسێنەر
هەر یەکەو
نا ب□ □ ب□دوان
دەسەڵا تێکی چەپ ئەڕوخێت
و
دەسەڵا تێکی راست
پەلامار ئەدرێت
و
ئەوەی کە تیا ئەچێ
پێ ی ئەڵێن ، ئینسان

***

کا تێک
کەڵەشێرەکە
ب□ پەڕی پوخت و رەنگاو ڕەنگ
ئەڕوات
سەرشانی رازاو□ تەوە
بە
خەڵات وئەستێرەی
رزگارکردن و جەنگ
هەر مریشکەو هاوارێتی
جەنڕاڵی ناو جێ و

قارەمانی مەیدان
تۆ خۆشەویستی لامان
کۆیلەیەکت ناوێ ؟
نۆکەرێکت ناوێ ؟
پشت شێلانێکت ناوێ
گەورەی هەموان !

***

کا تێک حاکم
چیرۆکەکەی بیست
فەرمانی س□ بڕینی
کەڵەشێرەکەی دەرکرد
بەدەنگێکی پڕ ل□ توڕەیی
هاواری کرد
چۆن " کەڵەشیرێک " ی گەڕەک
دەسەڵاتی منی " حاکم "
ئەبا بۆ خۆی ؟!
چۆن جورئەتی کرد !
لەکا تێکا
تەنیاو بێ شەریکم
منی "حاکم "

شوبات 2018

بێرەداهات... مەولود ئیبراهیم حەسەن

خەڵکی وڵاتی
سەوز بەداری زەیتوونم
کاری ڕۆژانەم
سەوزە فرۆشی بوو
خەریک بووم ژیانم

سەوز دەکرد
بۆ دواڕۆژی منداڵەکانم
بەردەوام ..
خەونی سەوزم دەدی
ل□ پڕ..
ئەردۆغان بیرە داهات…

****

٢٩/١/٢٠١٨ – هه ولێر